

LUCEAFĂRUL

SĂPTĂMÎNAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA ● Redactor-șef EUGEN BARBU ● ANUL X — Nr. 2 (245) Sâmbătă 14 IANUARIE 1967 — 8 PAGINI, 1 LEU

săptămîna

tustrele crișuri

Delta de cremene și țărlin dintre brațele Intretrelor Crișuri, — strălucit meșag de țară și de istorie românească. O etnografie împede și un folclor ales dă atestări istorice investitură și continuitate.

Sintem într-o natură dăruiată cu frumuseți adineci și calme. Bellețul are echilibru și simetrie în munții lipsiți de trufie dar și de degenerare, cu culmi rotunde parcă rînduite cu compasul. Un nume sonor și prelung domină altitudinile: Biharia.

Urclind de la Beiuș spre sumara stațiune climaterică „Stina de Vale”, la un moment dat, la polul plus al ridicării, culmea se coboară bruscă, parcă surpată tectonic, — dezvăluind privirii spectacolul de amfiteatru vegetal al unei desăvîrșite întocmiri geologice. Munții vecini, la cerșcan de zare, prelungiți în dealuri suplimentare, cu pînă mioritică cărora culorile ca din Van Gogh le dă o aură paradisiacă. Livezi fecunde în văi răcoase și apoi, undeva, hănuiie, țărlinile cu focul solar domesticit în spic. Privind, îți vine în minte un cuvînt unitar: țară și te gîndești că asemenea alcătuirii peisajistice au înfiorat frumos privirea descălțătorilor falmoși sau anonimi, cînd ei au dat pămînturilor subordonate denumirea de țară. Așa că țara noastră de perfecție unitate geografică și etnică are țări: a Moșilor, a Oagului, Hașegului, Birsiei etc.

Crișana. Pe aceste pămînturi pe care pînă și cîmpurile coborîte au în memorie munții, apele nu împing înainte prea multă apă. Modeste, aceste ape strălec, geografic, aproape în anonim, păstrîndu-și pentru istorie falma lor bimilenară. Cu toate acestea, paradoxal, în pămînturile Crișane se a dat peste o luntre uriașă aidoma celorlalte destinate marilor fluvii. Cioplită destul de primitiv, luntrea aceasta păstrează încă o mare taină sub acoperișul din curle, ca de sopron, al Muzeului Regional din Oradea. Pentru ce uriaș și pentru ce ape uriașe a fost cioplită? Și cînd? Specialiștii deocamdată cercetează și controversază. Dar dacă în preajma luntrei stăruie taina, în privința continuității noastre istorice nu stăruie nici o taină din simplul motiv că taina nici n-a fost sau, mai exact spus, nici n-ar fi fost dacă anumiți istorici de „bîntuloare celebritate” roesleriană nu ar fi pus-o în manualele de istorie de mal de demult, cu condei apocrif, în setea de măsluire a timpului și-a spațiului românesc. Literelile acelea însă au vestit și s-au scuturat din istorie, ca într-o mea culpa postumă, spusă strîmb și, oricum, jenant.

Moșii au fost, indeobște, considerați ca unii dintre cei mai autentici urmași ai dacilor, în privința setei de neastîrnare, a caracterului neînduplecat, a portului și dătinilor. E și firesc. Aici, în țara Crișurilor, trăiau Agatșii, semănîte dacică pletoasă, de meșteri aurari Țesușii și temerari și care scoteau din inocențenara pietrei metalii nobili adumeat și pîndit mai tîrziu de senatul Romei. Și Roma a venit la fața locului să ecară metalul de preț.

Astăzi, unele mine, zis orbe, inundate de apă, pomenește aurfaurii de-atunel. În locurile accesibile, osuare amintesc de catastrofe miniere, înclt un simț atavic profund îl face pe băștiniașii de astăzi să privească osul istoric cu smerenie și oînăstire. Cum, de altfel, se și cuvine.

Cerestările arheologice scot la iveală rîmat atestări peste atestări în privința existenței noastre continue aici. La Beiuș, să ne îngăduim un exemplu, s-a constituit un întreg muzeu, pe pivotul unui tezaur monetar antic scos cu unealta, înîmplător, din gîlile strămoșești.

Foarte interesant este că în acea epocă de horror vacui invocată persistent de roeslerieni — adică epocă dintre antichitate și stabilirea fermă a evului de mijloc — un simț cronicar maghiar, de carte monarhică, Anonymus, vine să aleste cu fraze sigure, existența pe suprafața Ardealului a unor cnezate valahice cu denumirea căpeteniilor lor: Glad, Seneslau, Litovoi, Menumorut. Bărbat. Dintre ei, Menumorut avea, sub dreapta întînsă, ținutul Crișurilor. Or, o cetate de lut de la periferia Oradiei Mari ridică ipoteza sediului de scaun al cnezului. Ipoteza bate deja la porțile certitudinii cu credința că adevărul se află înăuntru. Și înăuntru este:

O dată, însă, cu întipărirea societății feudale și cu documentul scris sau lăsat în piatră, problema continuității se certifică de la sine. Argumentele și documentele cresc an de an și etapă de etapă către plenitudinea concluziei. Participarea Românilor la primele răcoale și apoi figurile triumviratului moșesc: Horia, Cloșca și Crișan și a lui Avram Iancu vin în spire noi cu lumina lor autoritară. Cu mult înainte, un Ioan Corvinul de Hunade face figură de epocă cu testament în Matei Corvinul — rez. Asta în arta militară. În cultura Renașterii, se ridică un Olahul, sugestiv și orlat și temeritate antimedievală. Toate acestea în condiții extrem de anevoioase cînd lipsa

ALEXANDRU CĂLINESCU-ARGHIRA

„Chipul unui cărturar”

(Din expoziția bienală de pictură)

ALEXANDRU ANDRIȘOIU

(Continuare în pag. a 7-a)

de vorbă cu academicianul

zaharia stancu

vară mi-a cerut multe zile și multe nopți de lucru. Acum, romanul, care are peste 800 de pagini, este aproape gata. Sper ca editura să se aplece în posesia textului pe la începutul lui martie. Romanul cu privire la procesul de cooperativizare a agriculturii în țara noastră este și el început și sper să-l duc la bun capăt, ba chiar să-l tipăresc tot în cursul acestui an. În afara prevederilor mele scriu acum, cu multă pasiune, poate chiar cu prea multă, și cu adevărată îndrăgire o carte de amintiri numită „Confesiuni”. Cîteva pagini, fierbinți încă, din această carte, au fost publicate în numărul de Anul nou al ziarului „Știința”.

INTREBARE: Ați manifestat cu diferite prilejuri încredere în destinul literar al tinerilor scriitori. Semnul acesta de prețuire a fost primit cu bucurie. Care sînt totuși temerile care vă fac să fiți atît de optimist?

RĂSPUNS: Am citit în ultimul an toate volumele de proză și versuri scîlbite de tineri. Și nu-mi pare deloc rău de timpuri folosii cu o asemenea îndelincire. După aceea am asistat la cîteva din ședințele cenaclurilor literare „N. Labiș” și „Junimea”. În ambele cenacluri am căpătat impresii pozitive. Cred că mulți tineri din noua generație (bineînțeles, după părerea mea) sînt foarte talentați, și întrevăd în ei pe scriitorii noștri cei mai buni de mine. De fapt, unii dintre ei au început încă de pe acum să se numere printre scriitorii noștri cei mai buni. Sînt încredințat că nu mă înșel cînd privesc cu optimism viitorul acestor tineri și viitorul literaturii române.

INTREBARE: Ne-am bucurat de prezența Dv. la cîteva din ședințele cenaclului „N. Labiș”. Redacția revistei noastre se străduiește să descopere forme tot mai interesante de atragere a tinerilor pe calea adevăratei literaturi. Credeți în eficacitatea acestor ateliere de creație, a acestor avangurii literare?

RĂSPUNS: Cred, fără nici o îndoială. Pe cînd eram tînar am frecventat mulți ani cenaclul lui E. Lovinescu dar și pe acela al profesorului universitar Mihail Dragomirescu. În aceste cenacluri am putut lua un strîns contact nu numai cu scriitorii din generația mea, ci și cu un mare număr de scriitori mai în vîrstă. Ascultînd lecturile care se făceau în aceste nobile reuniuni și mai ales pa-

sionatele discuții ce le urmau, am învățat mult. Cred că nu mă înșel atunci cînd afirm că toți, sau aproape toți scriitorii care au frecventat aceste cenacluri au avut de învățat. Propria mea experiență îmi spune deci că aceste „ateliere de creație” — cum bine le numii Dv. — sînt de mare folos unei strălucite dezvoltări a literaturii noastre. Făgăduiesc ca, în măsura în care voi avea timp, să particip cît mai des la lucrările acestor cenacluri. De obicei tinerii învață de la bătrîni. Sînt însă cazuri cînd și bătrînii au cîte ceva de învățat de la tineri.

INTREBARE: Fiind acesta un interviu al „Lucafărului” iar dumneavoastră Președintele Uniunii Scriitorilor, vă rugăm să ne comunicați cîteva impresii în legătură cu revista noastră.

RĂSPUNS: Mi-ați pus o întrebare grea. Vă voi răspunde totuși cu toată sinceritatea. Acum cîteva ani, cînd în cadrul unor discuții în sinul biroului Uniunii Scriitorilor s-a pus problema apariției unei publicații care să aibă în primul rînd sarcina de a promova tineretea talente, noi am investit mari speranțe în această revistă, și nu întîmplător am numit-o „Lucafărul”. Ne gîndeam și speram cu toții că revista nu se va abate de la drumul trasat și că va ajuta cu toate puterile ca mai devreme sau mai tîrziu, din toți tinerii noștri, măcar unul, dacă nu mai mulți să se ridice la înălțimea celui ce a dăruit literaturii noastre „Lucafărul”. Din păcate însă, aceste speranțe s-au împlinit doar în parte. E-adevărat, revista aduce mari servicii literaturii noastre. Datorită ei au ieșit la lumină numeroși prozatori talentați și mulți poeți de valoare. Toate acestea sînt merite incontestabile care ne bucură mult. Există însă și slăbiciuni. Revista „Lucafărul” adoptă adeseori un ton iritat și nu o dată și atitudinii nepotrivite. După părerea mea n-are ce să caute într-o revistă menită creșterii tinerelor talente atît de polemic. Ca scriitor, ca Președinte al Uniunii Scriitorilor, și îndușii-mi să v-o spun și ca cititor, sper că nu e prea departe ziua în care revista dv. se va debarasa de neajunsurile semnalate.

Cu regret trebuie să adaug că răspunsul la ultima întrebare se referă la „Lucafărul” dar nu numai la „Lucafărul”.

Rep.

DRAGOȘ VRÂNCEANU

pădurea vuia ușor

Pădurea vuia ușor în amintirea tuturor.

Pasări agitate de crengi ciocăneau o poartă nevăzută de lemn, făcîndu-ne semn.

Pe sub nozi Oltul închipuia un cot să ne înconjoare cu viață cu tot.

Apoi se urnea la vale, purtîndu-ne umbrela în epele sale.

Soarele călător, oprit în curte la amiază sub marele cer, ne recita cîntecule trecutului ca Homer.

călătorie

Ne invităm spre munți. Loveau copitele-n pîraie, s-aprîndă pe sub apă scinteii verzi ca peștii.

Creștea un bolovan imens pe mușchii ce muștea sub el, ca ploile oprite-n loc ținînd cu flori de umbră.

Apoi ardeam cu troznene în vale ca soarele, mișcînd pieptii căruja cu grămada de munți.

pajura de fum

Ca o pajură măreață ne smulge de pe pămînt această viață.

Cine-i poate scăpa din ghiare? Cu ciocul ei încovoat înghițe din soare.

Cînd ne este inima plină, sîngerăm de lumină.

Duc vîile în puhoie, adunînd de pe cîmpuri această aurie ploaie.

Dar noaptea ne apucă pe drum și plini de răni ne dăm seama că pajura a fost de fum.

distinguo

„inima omenească”

Așa se numește volumul, recent apărut, al lui Mihail Celarianu care și-a strîns la un loc partea verificată a unei opere mult mai largi. Prefața e semnată de Perpessicius, confratele de generație al autorului.

Poezul și prefațatorul au debutat amîndoi cam în pragul primului război mondial. Căldura cu care criticul înfîțișează azi, după cincizeci de ani de la debut, opera de poet a lui Mihail Celarianu, este desigur pilduitoare. De la Cîntarea Cîntărilor, trecînd pe lîngă toate celebrele perechi de îndrăgostiți, reale sau imaginare, ale istoriei literaturii, pînă la Eminescu nostru și iubita lui din Ipotești, de la Adolphe la pătania juridică a Florilor Păcatului și la alte opere scăpate de improcurare, deși mai precis „delicente” din punct de vedere filistin, totul, autori mari și opere vastite, e lăsat de critic, ca mijloc de prezentare a poeziei bunului confrate de generație, care a dat expresie românească poeziei unuia dintre cele mai arzătoare cazuri de erotism.

Cu toate acestea, societatea de poeți, căreia Celarianu pare să-i aparțină mai firesc, e poate alta. O găsim arătată în The Day Is Done, trumfosal song al lui Henry W. Longfellow. „Vino”, se spune în acest cîntec iubitei, „citește-mi un poem, / un cîntec simplu și sincer, / ... nu din veștii mari măestri, / nu din barzii sublimi, / ai căror pași gigantici răsună / de-a lungul coridoarelor Timpu-lui, / citește-mi dintr-un poet mai modest (from some humbler poet), / ale cărui cîntec îi înșesc din inimă / ca rezepție ploii din nori / ... și noaptea se va umple de cântec, / iar grîile de peste zi își vor strînge curturile ca Arabii / și tot atît de în taină vor dispărea”. Poezia lui Mihail Celarianu se va citi totdeauna după descoperirea aceia a marilor măestri și în adevăr că izvorăște din inimă.

Nu mai e însă adevărat că ar fi o lectură liniștitoare, cum cerea Longfellow. Dimpotrivă, inima omenească a poetului nostru e una împătimită pînă la înlăturarea chiar a unui minim de artificiu în expresie, propagîndu-și frămîntările și nu domolind pe ale cititorului. Astfel, în Eva și patima: „Să te-ncing, să te cumpăr, / Trup-u-n foc să-ți răscumpăr, / Să te-nving, să te-astîmpăr, / Să te-mpac, să te-ndulesc, / Să te-nving, să te spîntec, / Să te-nalț foc și cîntec, / Să te-aprînd, să te-nțunec, / Să te-a-lung, să te năru, / Să te-a-ung, să te dăru, / Să te-nțior, să te bintui, / Foc prin foc să-mi mai mintui, / Dar ce dor să te-nfrîngă! / Dar ce lanț să te-nvingă! / Dar ce foc să te-nvingă!”, din Carte de patimă, sau în mai fiice strofă din Flori fără pace, această altă „grădină” deicit a lui D. Anghel, grădina mai curînd a unui Van Gogh fără culoare și a unui aprins horticultor de simboluri florale.

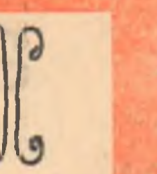
Dintre acestea, Garașeale ritmicezează același galop pasional: „Garașe negre care sună cînd le-apuși / Ca niște aur ferecat și nevăzut, / De descîntat, de otrăvit și de vindut, / Ca niște bani, ca niște foc, ca niște cruci, / Să-ți cumpăr trupul cel vrășgăș cu-un pumn de foc, / Cu foc scăzut, cu foc aprins, cu foc spuzit, / Pin-la sîrșit, dîntu-ncepuit, / Să-de-astîntîi, / / Pentru-n vîrtej cu vreun-tors în mare joc”.

Nu lipsesc din lirica lui Celarianu nici stări de suaviată și chiar modulații de rugăciune ale unei poezii religioase, ceea ce îi largeste fără îndoială cuprinderea lirică, exceptîndu-l încă o dată (de data aceasta prin variația motivelor) de la categoria de poezii arătate de Longfellow; dar Florile fără pace și Cartea de patimă pun accentul caracteristic, dau identitate fizionomieii sale de poet și, în același timp, conduc pe cititorul care s-ar interesa de opera în proză a poetului la romanul Femeia singelui meu, în care temperatura pasiunii erotice se preface adesea în percepție a spiritualității trupului femeiesc, deși nu fără destule sîrșituri dispenseabile.

De la Femeia singelui meu se merge apoi ușor și tot atît de direct la alt roman, Diamantul verde, care exprimă sub forma obsesiei erotice aceeași pasiune absorbantă, în imediată vecinătate cu Gib I. Mihădescu; iar cine va dori să-i cunoască proza întreagă va da, amîntindu-și de telurimea accentelor lirice, peste surpriza că acest autor deosebit de patetic are deasemenea o componentă satirică de remarcabilă finețe, din care a ieșit romanul Polca pe furate.

Și încă mai rămîne de cunoscut autorul ca am. Numai că pentru evocarea conduitei lui neterestre printr-oameni și a purității fizionomice, cu care își neagă pandemonium interior, ar trebui pagini întregi și alt condei decît unul critic.

VLADIMIR STREINU

licorna

De dincolo de Darna mugește fiara licorna : lăptele-o doare și-i scapă-n izvoare...

Mai mult moartă decât vie ajunge la poartă la chilie. Ce mulge Daniil Sihuștru...

Bea ca loșofătul fătul de stea și-și linge botul

Licornă maică îl duce-n gură pe munte, îl preface-n trei pui de leoaică...

La chindie trece pe cer căruța de fier a sfintului Ilie...

El face pisania de-aminte za nașterea licornăi pe scoarța cărții sfinte...

...De ziua sfintului Darna și la praznicul guturilor le-a zis fiara Licorna puilor :

La noapte-o să fie negură și-nțineric de păcură noi să ne surim pe Măgură...

Bondan, tatăl meu și Bondan, factor să-și doarmă somnul ușor pe pământul ce ni l-a dat Dumnezeu;

Pe Maria de Mangop laspezi ca lemnul de plop, pe Neaga și Mindra lespeda ușoară ca umbra...

Unde s-o termina fuga ultimei săgeți clopotul pârînte Dobuga, înconjurat de băieți...

...A tras primul licorn mult nespornic ; s-a-nfipt săgeata într-un gorn dintr-acel gornic ;

Licornul mijlociu, pînă noaptea țirziu și-a văzut săgeata lucind în pădurea de argint.

Săgeata de corn a celui mai mic licorn

s-a aprit pe-un coclaur în pădurea de aur.

Săgeata de la fiara mamă — în chiar codrul de aramă — și l-a luat pe cel mic și l-a făcut nimic.

Ghelnică, melnică, bob-fasole vine meșterul Manole ; cu piatra cu birna și cu toată rîvna face minăstirea Putna...

cu penelul cu bidinelul — cu foarte învăț la Varoneț ;

face Sucevița cu penița ; și cu pana minăstirea Tismana — pe Argeș mai jos tot lucru frumos...

și-l pune la Dumnezeu cu foarte bun albastru pe Daniil Sihuștru în arborele lui Eșeu

Licornă voievod rapiti papiti nod de strajă la pod ; Enti, terti hure cazac osteni de mirzac — la Războieni în lae...

Enti, terti cazac, hure, de patruzeci de ori în zăbre

Tenti entii reai și crai la Baia făcuți cai

Mateiaz cu săgeata-n fluieras

Tangăr mangăr augustua Sobieschi pus la plug ;

Mahomed carne de ied, Mahomedaie carne de oaie —

Toti la aratru de patruzeci de ori patru.

cloșca cu puii de aur

La Pietrosela copiii joacă babarozela, rîșcă și așoale unde se mișcă multe parole.

Bănică Bănișor cu lan' Parasca și-ov păpat bolii dela plugurar.

Desen de MIHAELA BARASCHI

carul și căruța — bai cu coarne obșcovo de colaci și roșave, ochii mici de imilici — potcovii cu lațe legați cu roșie.

Sorcova sorcova, s-a sculat mai am bădăcia Treian și le-a schimbat roata marocului la ospatul mîlăcoul.

Nea Liandru Cloșcă zățar și țar le-a făcut a droșcă de aur și-ov plăcat pe lătră la minăstirea Ciocanu și-o găină pășită le-a dat cu banu și-o căzăt marca, măruta pentru lanți Parasca...

Și-ov dormit la Lipia la Zangopal la moară și-ov văzat cum joacă vigia pe comară.

Eu să tac tu să taci

ai el tace mîine vom găsi un pitac mai mult pitaci și mai multe pitace...

Sub frunza de țintar, Cloșca cu puii de aur che, che, che, peicută din vie de la domnul Băncuță ; cloșcă și găinșă călora pe căldărăvă.

Să nu spui, să nu scrigi c-am găsit doi pui la Căldărăvă, rebelele arăvești, cocosei la Căldărăvă, la Maria Bănelul, la Căldărăvă, le ai dat cu floanca și i-ai spus babarozăi, c-ov sport unii Banca și-ov dat-o pe Dimbovița și i-a mișcat doanca grosul și grosița...

Africa africă zăbat am găsit un sfant cu capul lui neamț ; florinți

să te scoată din minți zloji și mărci — cu capete de morți de vulturi și porci.

Talerii sfintului Ioachim din Bohemia — încet că ne smintim ca domnul Fatachios Chechemia

Icusori de la filhari grîvina cu zimbrî-zimbreni de la domni moldaveni — și arșii dela Petru Mușat ; de la Mohמד împărat mahmudule și lovele să cumperi grecii cu ele.

Și alte grivine și rupă muscate bine de lupii zarășilor pe țighetele prăvăliilor ;

talantii fililor cărora li s-a-ncercat glagoria ; crețarii puși pe capul lui Maria rubele dela țătucoțarii din Slavoforia ; francii frîncilor și-ai nibelungilor

taciți în teasca pungilor ; Manelic, Atanaric, de-un sfântic...

Coroane din Norveदानie guldanii olandgotici talerii lui Neznanie și comora lui Protici ;

drahma, lepta trahma chepta — greconepa ; arușita lira lișita vira — corabia din Englitira

Iuda cu iudaii la mîntea fanfemeii — dați-mi banii și data și să nu-mi ziceți Iscariota de nu-l aveți mîine pe Galgata.

Treizeci de dinari de Pillat din Pont — o sută milioane balivari pentru cei mai buni țilhari fugiți de pe front...

Uite și artul de plății vama : Bănescu Băneală nu mai face pe mortul — dă-ți odată arama pe față.

Cind apunea soarele la Pietrosela ati tăiat cu topoarele și cu barbaroasele toate odoarele — Vi zi go ta nă vă li toa re le

Mă-nținesc cu Alexandru Odobescu scrie-le tratatru că Roșculeț și Roșca au tăiat cocșeii și cloșca în cite patru.

Iar Bănică Bănulescu de la Băneasa cu meșteșugu contabilicescu le face casa.

L-a dat peste cap și l-a făcut vircolac — unde se ceartă mușii la Gura Șuții, să bea gazul cu balerca la Berca ;

La Pucioasa și Moreni să siea la masa cu pomeni ;

La Lupeni mincau cărbuni foarte buni din pământul lihnit ca Flămînzilă li s-a dat lignit și hullă — pomana lui Nanea la Lonea...

Turbă — Neagra Șarului — multă zurbă în mîinea palicarului ; Fierul sau crița l-au mincat la Vlăhita, la Calan și Nadrag după cum știe orice naveag ; Pe cind Roșia-i ficită de bauxită...

La sare s-au dat cu multă vărsare : bacc, bacc, bacc — ciocanele la Tirgu Ocna — dintre toate iubirile iubirilor, sarea în bucate la casele mirilor și-n creștelul ciaclazelor și-al luhuzelor.

Marmura zarvura, ușchița — Rușchia bani — pleșcădu, la Lunca și la Vușcău...

Iată c-au ajuns la Bălaur, la podul de aur ; la Baia și Băița se spală leul și laia, la Băiut se scaldă capulul bănuț ; la Săcărimb vine la băi leul strîmb ;

La Cerțaj bugetul ce suferă de gîtlej, la Bucium bănciile cuprinse de zbucium ; la Baia de Arieș plățile ce dau greș — la Baia Borșa li se face inelul și broșa...

La Covnic s-a-necat un polcovnic de-un minereu pe care-l înghitea mereu ; Nema platna — lua cu țefca că de-aceea Zlatna e pre limbă staroslavca...

Gata, zice vircolacul, n-o colacul și luminarea și dă-te jos, că mă doare spinarea a trecut inspecția și-ai prins lecția.

Domnul Chimiță, măscurici de faimă s-a-nțors de la momită și dela momină și-l strigă la cocteil Ledy Kratell ;

Unde ești Chimiță ? Aici, aici ! domnișoară scamatorlă.

vircolacul

Măscurici de faimă, domnul Chimiță a fugit c-o momină de momită — după un cocteil dat de Ledy Kratell...

Unde ești Chimiță ? Întreba domnișoara scamatorlă.

Aici, aici ! răspundea vel măscurici, lovind între ele două piștricale. După citiva pași s-a ascuns la Colibași și-a adormit ca un copil pe-o scoică de trilobit, pe-o scoică de nautil...

Dimineata s-a schimbat piata — din cochilia — calac a iesit un vircolac — un fel de ciine maselele de azi pe miine gură de brască necunoscută...

Alula alutulu — pois cîntarea cîntărilor hăis !

IOANA BANTAȘ

pînă la capăt

Fi-voi femeie pînă la capăt. Nu voi sta în soarele tău și nici în dreptul umărului tău. Voi merge în urmă păzindu-ți umbra și strămoșii, numai ia aminte la vorbele mele.

Tu — bărbatul, tu — legea și securea, tu — cel ce îți balanta echilibrului între vină și plată, tu — cel ce împingi roata destinului cu inima, ia aminte la vorbele mele :

născut așii din voința și din tipătul meu, pîntecul meu ția fost prag așa cum țîrîna este pîntecul copacului și niciodată nu te poți desprinde cu totul de pîntecul meu.

A ta este lupta, al meu este sfîrșitul egal, ori care ar fi, căci dacă tu te bucuri — învingătorule eu îți voi lega rîmile cu părul albit de răbdare, iar dacă pieri — învinsule, eu te voi răzbuna creștînd limbă rașii de spaimă în ficatul vrăjmașilor tăi.

În fiecare ceas poți luneca sub roata cea mare a zilei împins de hazard ori de neprieteni, numai ia aminte : lăstarii tăi vor rodi iar din pîntecul meu. Ții vor lua armele și calul de unde le-ai lăsat și îți vor continua mersul alina timp

ch pîntecul meu va avea putere să nască mereu soarele și apoi să se închină la el.

către inimă

Tu, soare ce arzi numai în răcoarea coastelor mele,

tu, moară de timp a cărei odihnă îmi seceră iarba sensibilă a văzului,

tu, peștera mea cu două guri, una de foc și una de spaimă,

tu, edecarul acestui trup prin lume,

tu, poartă spre vid prin care nu pot trece decât o singură dată,

tu, fir de păianjen, de care ațim în acest anotimp,

spune-mi de ce mă fluturi în văzduh momind delfinul, marele delfin al uitării ?

nu sînt singură niciodată

Cineva umblă după mine și-mi numără bătăile inimii și gîndurile nemărturisite,

Cineva umblă după mine și adună Tot ce aruncă memoria mea.

Cineva umblă după mine. Știe cînd am să țip și-imi astupă gura Cu soarele, Știe cînd am să văd și-imi astupă ochii Cu lumea aceasta.

Cineva umblă după mine De la începutul meu Și pînă în ziua sorocului Cînd voi fi singură Și nu voi mai fi.

nu mă stîrniți

Nu mă stîrniți cu întrebări și șoapte, Căci dacă îmi va fi sete Toate apele pămîntului vor curge către mine ; Și dacă voi vrea să dansez Voi dansa pînă cînd vor simți toți oamenii O horă de balane în măduva spinării. Și dacă voi vrea să iubesc Toți bărbatii se vor bate între ei Pentru o singură privire de-a mea.

Sînt oameni care se nasc în fiecare zi, Ori în fiecare ceas. Au picioarele moi Și rid stîrniți, de orice cuvînt Ce le vine pe limbă — Prea finarî mereu pentru taptă Și prea bătrînă le e carnea pentru gînduri.

Eu m-am născut o singură dată.

O singură dată au trecut sentimentele Prin aasele mele. Puternice au trecut Ca o turmă de elefanți flămînzi Pînă au ros scoarța copacilor. Cu fiecare în parte m-am luptat Pînă le-am îmblinzit și le-am scos înafara mea.

Nu mă stîrniți cu întrebări și șoapte. Lăsați-mă să trec fără vamă de zîmbet Și faceți-vă că nu vedeți ochii mei Care vă cenzurează bucuriile și durerile.

cîntec de noapte

Sînt nopți în care plîngi în somn Fără să știe nici mîinile tale. Eu te aud cu frunzele Și o viperă neagră Cu ochii albi de moarte Ți trece limba subțire Peste buzele mele.

GHEORGHE PITUȚ

dacă

O, dacă poți atinge sfîraia dintre lucruri să pipăi rădăcina împotrîvirii lor să-ți treci o dată capul prin smola ce doșpește

sub existența florii și-a tuturor pe rînd, atunci nu-ți mai rămîne decît un dor de pace — să îți ca piatra aspru, indiferent și gol și nîc o vîlvătaie nici un dezastru cosmic privirea să-ți atragă decît auzul singur să egaleze lumea prin sunetul ce moare născîndu-se. Amin.

naștere

N-a mai murit misterul cu ceata împietrită pe ochii începutului. Fără s-o văd am văzut-o, pe maica mea născîndu-mă și era ca o casă incendiată ; cu patru frați care-mi înțirzără moartea

pierdea fără să știe din firea și cite un sfert, cu mine și cu ceilalți veniți din gol pe rînd rămase-n locul ei numai un trup uscat ce mai slăvește încă zăpezile cu pașii abosiți ; și ai putea să crezi că nu mai este decît un lucru mur într-un ungher abia zădit la locul iernii cînd capul ei trimite culcate-n rugăciune cînd săgeți spre cei rămași în viață.

corina
cristea

alba, roza

Bătrina sta pe prag și mirosea timpul. Erau coapte ducele și cădeau pe jos băl-tate și vinete. Le ciuguleau găinile cu ciocuri de bronz și le minca Raluca pînă-și innegrea dinții ca lopețile și buzele de ată.

Bătrina moțâia cu ploape încrețite pe ochii globuloși. Cînd îi deschise Raluca își rotea degetul arătător pe genunchiul îngust desenînd roată mare, roată mică, roată mare, roată mică.

— N-a venit Ginu ?
— N-a venit dar vine.
— N-a venit Ginu...

Babușca își lăți fața pînă la poartă și pînă la cucuruzele din grădină. Apoi o îngustă, își mișcă fălcile ca o vacă rume-gînd și cu ochii trași de colțuri ca un fir de elastic, hotărî șugubet :

— Să ne gîndim la el ! Cînd vrei să vină cineva mai repede, să te gîndești la el. Să vezi că vine. Dar să te gîndești bine.

Fata făcu praștie din șuvițele de păr și din vârtejul capului aruncă gîndul la Ginu.

Cînd se gîndea la el, se gîndea la noaptea aceea precum în mîni, noaptea aceea care părea ciudată și-i făcea și pe el ciudați și ameții.

Mergeau tîndu-se strîns de mîna, căcînd nelămurit prin iarba lungă, tîndu-se de mîna și privind cerul bolțit sus, sus de tot. Căutau cu privirea cloșca cu pui și constelația clipea palid ca un cercei bătut cu pietre mărunte.

Ei priveau cloșca cu pui și mergeau tîndu-se strîns de mîna și deodată cerul a coborît, înfii vîlurit apoi le-a acoperit capetele cu un fuier de aburi, le-a cuprins talia, le-a înfășurat gesele. Înaintau greu prin cer și stelele nu se mai vedeau, nici nu se bănuiau măcar.

S-au sărutat zăpăciți, căutînd sprijin unul în altul și cînd iarba udă le-a umezit părul și hainele cerul se ridica toc-mai de pe ei în inele turburi de raze de stele și nori, se ridica atît de înalt că nu mai era cer, ci liniște și depărtare.

Dar ei știau că era cer, căci cloșca cu pui clipea acolo în înalt, palid și timid, ca un cercel cu pietre mărunte.

Ginu s-a ridicat primul și i-a ajutat și ei să se ridice în picioare.

Lîngă cabană, era legat de stîlpul din capătul potecii calul cu care se transporta zilnic mîncare și băutură. Și Ginu a urcat-o pe cal și s-au plimbat toți trei sub cerul acela înalt, ea, Ginu și calul.

Era noaptea adînc dar părea o noapte cu soare. Ginu îi spunea ceva despre un deal uriaș după care era un soare și sub soare stătea fericea și ei doi trebuiau să ajungă după deal, la soare.

Calul era blînd, înconjura cabana for-nînd cu mulțumire, mușcînd iarba cu poftă, cum ar mușca oamenii dintr-un măr.

Din înalt coborau sori și raze și Ginu spunea că nu e bine că-s atîția sori și raze, că s-ar putea greși drumul spre soarele acela de după deal, spre care trebuia să meargă ei.

Apoi au așteptat răsăritul soarelui adevărat și ghemuții s-au lăsat prăfuiți de rosul zorilor, scaldăți de țepii calzi și reci ai începutului de ziua. Au bătut ceai tare cu rom, ca să alunge frigul... Erau așa veseli că rideau tot timpul. Își povesteau tot felul de nebunii și rideau și sorbeau ceaiul fierbinte amestecat cu rom.

— Ai o casă ?
— Am un cal.
— Imi dai banj să-mi cumpăr și eu unul ?
— Să vorbesc cu furnicile.
— Vorbește cu Mutty.
— Mutty sta cu ochelarii de soare pe nas a 6 dimineața, ungea felii de pine cu unt și le dădea roiului de copii din jur, copiii ei aduși la munte care mulțumeau cu buze ovale.
— Danke schön !
— Bitte schön !
— Danke schön !

Pînă ajungea la al 5-lea cu felia unsă cu unt, primul unghișor mina după alta. Ea suridea încintată și-i mai ungea alta. Al doilea o terminase și el și deci începea un :

— Bitte schön !
— Danke schön !
Era plăcut să-ți amintești. Cînd iubești aerul și cerul și zorile și munții și pe Ginu e bine să-ți amintești de toate.

Printre pietrele din fața casei se strecurau gîndice verzi. Babușca pretindea că-s de la trandafiri. Dar Raluca se gîndea că-s prea mari ca să fie purici de trandafiri.

— Babușca, nu te gîndești bine. Uite că nu vine Ginu.
— Vine el ! Mă gîndeam în altă parte. Omul bătrîn așa-i. Începe cu una și termină cu alta.

Raluca zîmbi lat și își schimbă privirea spre virful nucului. Dacă Babușca începea iar o poveste era jale mare.

— Așa-i omul bătrîn, continuă bătrîna. Începe cu una, termină cu alta.

Dar Raluca nu întrebă la ce se gîndea bătrîna.

Gîndăceli circulau printre crăpături și pietre ca pe un bulevard.

— Cînd tînea bărbatul meu de al 2-lea cofetarul, aveam aici puși trandafiri de dulceată. Mirosea toată casa și grădina. Aveam și regina nopții și busuioi, dar tot trandafirii miroseau mai tare. Numai că se treceau repede. Așa-s ei.

Bătrîna zîmbi undeva departe. Raluca ținea ochii închiși. Încea să se gîndească la altceva. Știa ce urmează. Cum afulisitul n-a vrut să-l recunoască pe Mitru, copilul care a murit la 13 ani. Dar ea l-a blestemat să-i cadă mințile. Chiar în ziua aceea, i-a căzut un castron cu apă fierbinte și l-a opărit. A venit acasă injurînd...

— Ți-e somn ?
— Nu Babușca. Ascultam cu ochii închiși. E mai bine. Poți să-ți închipuși exact cum a fost.

— Da, așa e. Și injura și injura, mă injura pe mine, de numai într-un tirziu mi-a spus ce are, ce-a pățit.

— Vezi, i-am zis eu, te-am ajuns blestemele mele. Și te mai blestem încă și de mina cealaltă. Apoi mi-a tras cu mina bună una peste față. A doua zi s-a sculat, s-a spălat la fîntînă, mi-a cerut că-masă curată. Întîi prosop și pe urmă că-masă curată. Și-a luat și pălăria. Avea pălărie frumoasă de fetru, dar n-o purta. Îi plăcea mai mult cu boacă. Eu chiar îi ziceam să mai lase jos boacă, mai ales că avea și pălărie.

— Da, sigur, e mai frumoasă cu pălărie, interveni Raluca.

Pe gîtul bătrînei, se levirau doi zurlufi de păr alb ca două roșii de mîncare.

— Da, și s-a spălat cum ți-am spus, mi-a cerut prosop curat și că-masă curată, și-a pus pălăria. Asta mi-a dat de gînd. Dar m-am făcut că nu bag de seamă.

— Sinovio, hai să scriem copilul, mama lui de copil. Că-i leat Petrică.

Babușca își trase rochia peste genunchi, ca răgnată, de parcă ar fi avut rochia prea scurtă, deși îi scoteau gesele groase.

— Știi, așa l se năzărea lui, că adică nu era copilul lui, că semăna cu proprietarul. Dar nici gînd, da numai așa l se părea lui, că era tare geios. Copilul era acuma mare.

— Ai fost frumoasă Babușca ?
Raluca privi chipul rotund al bunicii lui Ginu și căută sub puseurile obrazului rozul magnolilor alitate pe care-l au obrajii fetelor domite.

— Draci ! Frumoasă n-am fost decît un pic. Cam pe la 18 ani eram frumoasă. Pe urmă m-am măritat cu Petre și de era tîmpiar. Bună meserie. Ne și iubeam noi. Cu el l-am făcut pe Petrică, adică pe tata lui Ginu. Era negru ca Ginu. Petrică cel mic. Și Petre, adică bărbatul meu, vreau să spun că de era tîmpiar, se uita la el și zicea : „Țiganul lui tata, țiganul lui tata”.

Clipiră lacrimi în ochii lungi dar n-au curs pe obraji, nu s-au prelins spre coada ochiului. Au clipit din obișnuința de a clipi la cuvinte duioase sau la tristețe trecute. Au clipit și s-au strîns în ele, s-au micșorat de la ovalul de lacrimă la un punct luminos, sticlos și au dispărut. Doar ochii bătrînei păreau ușor mărginiți cu lumină.

— Petre a fost bărbat bun și ne iubeam unul pe altul. S-a dus. Accident. I-a tăiat trenul picioarelor. Mi-a rămas de la el Petrică. Cînd mă uit la Ginu îl văd și pe el, pe Ginu și pe Petrică, pe tat-so și pe Petre pe bărbatul meu.

Raluca făcea neștiind cum s-o mîngîie pe bătrîna. Dar Babușca trecuse cu gîndul la ziua cînd și-a luat cofetarul pălăria de fetru și i-a zis : „Sinovio, hai să scriem copilul, mama lui de copil”.

Se vedea bine c-o amușa reușita de atunci.

— Ne-am dus la primărie, c-asa era atunci și l-am scris. Mi-a părut și rău și bine.

— Rău ?
— Să vezi bine c-avea copilul tată. Rău, că mă lavăseam să-l știu numai al meu. Acum nu mai înțeleg că semănă cu proprietarul, nu-i mai convene. Eram tare urâtă, frî căsăseam doi dinți din față și eram cîrnată. Chiar s-a murit doctorita era pe atunci un fel de dispensar cu o doctorită, unde-i acum ?

— De ce ai dat-o pe Margareta ?
Bătrîna privi nedeslușit spre Raluca.
— Spun de ea și dai-o pe Margareta ? Ziceai că ai avut o fată așa-i da-o.
— Aa ! Da, am dat-o. Ce să fac cu ea ?
— Parcă vorbea de-un obiect, de ceva nefolositor.
— Am lăsat-o pe ea mult, atunci. Era bună, nu pîngea. N-am avut cu ce s-o fiu. Venise formose, eram văduvă. Ce-a fost și atunci ?

Era așa demădeje și umblînd în vechea bătrîniță că Raluca l se păru c-au încremenit înmăsură și gîndurile și peșea pe ea. Bătrîna își mîna prosopul și-și trecu buzele. Al l urcînd ei vrea să gîndească ceva. Le urcînd ei vrea să gîndească ceva. Le urcînd ei vrea să gîndească ceva. Le urcînd ei vrea să gîndească ceva.

— Ai fost frumoasă Babușca ?
Raluca privi chipul rotund al bunicii lui Ginu și căută sub puseurile obrazului rozul magnolilor alitate pe care-l au obrajii fetelor domite.

— Draci ! Frumoasă n-am fost decît un pic. Cam pe la 18 ani eram frumoasă. Pe urmă m-am măritat cu Petre și de era tîmpiar. Bună meserie. Ne și iubeam noi. Cu el l-am făcut pe Petrică, adică pe tata lui Ginu. Era negru ca Ginu. Petrică cel mic. Și Petre, adică bărbatul meu, vreau să spun că de era tîmpiar, se uita la el și zicea : „Țiganul lui tata, țiganul lui tata”.

Clipiră lacrimi în ochii lungi dar n-au curs pe obraji, nu s-au prelins spre coada ochiului. Au clipit din obișnuința de a clipi la cuvinte duioase sau la tristețe trecute. Au clipit și s-au strîns în ele, s-au micșorat de la ovalul de lacrimă la un punct luminos, sticlos și au dispărut. Doar ochii bătrînei păreau ușor mărginiți cu lumină.

spitalul de copii, după centură, acolo le calea ferată. S-a mirat că-s borțoasă așa bătrîna. Eram gravidă cu Margareta pe care am dat-o mai apoi. Nu știu ce era, că nu vorbea bine românește. Mi-a zis : „Tu, fumei botrin și cu copil” Dar n-aveam decît 35 de ani. Eram cîrnată de necazuri și de treabă, n-aveam dinți...

— Petre a fost bărbat bun și ne iubeam unul pe altul. S-a dus. Accident. I-a tăiat trenul picioarelor. Mi-a rămas de la el Petrică. Cînd mă uit la Ginu îl văd și pe el, pe Ginu și pe Petrică, pe tat-so și pe Petre pe bărbatul meu.

Raluca făcea neștiind cum s-o mîngîie pe bătrîna. Dar Babușca trecuse cu gîndul la ziua cînd și-a luat cofetarul pălăria de fetru și i-a zis : „Sinovio, hai să scriem copilul, mama lui de copil”.

Se vedea bine c-o amușa reușita de atunci.

— Ne-am dus la primărie, c-asa era atunci și l-am scris. Mi-a părut și rău și bine.

— Rău ?
— Să vezi bine c-avea copilul tată. Rău, că mă lavăseam să-l știu numai al meu. Acum nu mai înțeleg că semănă cu proprietarul, nu-i mai convene. Eram tare urâtă, frî căsăseam doi dinți din față și eram cîrnată. Chiar s-a murit doctorita era pe atunci un fel de dispensar cu o doctorită, unde-i acum ?

— De ce ai dat-o pe Margareta ?
Bătrîna privi nedeslușit spre Raluca.
— Spun de ea și dai-o pe Margareta ? Ziceai că ai avut o fată așa-i da-o.
— Aa ! Da, am dat-o. Ce să fac cu ea ?
— Parcă vorbea de-un obiect, de ceva nefolositor.
— Am lăsat-o pe ea mult, atunci. Era bună, nu pîngea. N-am avut cu ce s-o fiu. Venise formose, eram văduvă. Ce-a fost și atunci ?

Era așa demădeje și umblînd în vechea bătrîniță că Raluca l se păru c-au încremenit înmăsură și gîndurile și peșea pe ea. Bătrîna își mîna prosopul și-și trecu buzele. Al l urcînd ei vrea să gîndească ceva. Le urcînd ei vrea să gîndească ceva. Le urcînd ei vrea să gîndească ceva.

— Ai fost frumoasă Babușca ?
Raluca privi chipul rotund al bunicii lui Ginu și căută sub puseurile obrazului rozul magnolilor alitate pe care-l au obrajii fetelor domite.

— Draci ! Frumoasă n-am fost decît un pic. Cam pe la 18 ani eram frumoasă. Pe urmă m-am măritat cu Petre și de era tîmpiar. Bună meserie. Ne și iubeam noi. Cu el l-am făcut pe Petrică, adică pe tata lui Ginu. Era negru ca Ginu. Petrică cel mic. Și Petre, adică bărbatul meu, vreau să spun că de era tîmpiar, se uita la el și zicea : „Țiganul lui tata, țiganul lui tata”.

Clipiră lacrimi în ochii lungi dar n-au curs pe obraji, nu s-au prelins spre coada ochiului. Au clipit din obișnuința de a clipi la cuvinte duioase sau la tristețe trecute. Au clipit și s-au strîns în ele, s-au micșorat de la ovalul de lacrimă la un punct luminos, sticlos și au dispărut. Doar ochii bătrînei păreau ușor mărginiți cu lumină.

— Intîi s-a îmbolnăvit bărbatul meu, cofetarul. Luase tifos. Era slab și amărît că-l dăseră afară de cînd n-avea o mină bună. Mai muncea la grădina proprietarului. Un țărșu, un stropit de pomi, iaca așa. Intîi el, apoi băiatul Mitru. Mitru era galben și pipernicit. Mîncam rău. Petrică, tata lui Ginu, era uenic. Vai de el, că și el o ducea prost. Mitru a murit. Eram gravidă cu Margareta. Mă chemase proprietăreasa, că avea cucoane la jură fixă, să le ghicesc în cafea. Ei, așa, le spuneam și eu minciuni. Cînd mă uit în ceașca ei, văd dric. Ce să fie, ce să fie ? Cînd colo, în ziua aceea, a murit Mitru. Îi spun lui bărbatul meu c-am văzut dric în cafea. El zicea că-s nebună.

— Cum de-a moară de tifos ?
— A scăpat. Uite c-a scăpat. Atunci a scăpat, dar după ce am născut-o pe Margareta, a murit și el.

Pe drum venea un bătrîn cu haine negre și mari pe el. Raluca privi omul înaintînd spre poartă. O deschise ridicînd-o ușor ca unul care știe cum stau lucrurile. Babușca aruncă o privire spre el, dar își continuă povestirea.

— Cînd l-am înmormîntat pe Mitru, așa am plîns de rău, că lui l s-a făcut miță și mi-a zis că se cunună. S-a ținut de cuvînt.

Bătrîna stîmese lîngă cele două ferre. Nu zise nimic. Asculta interesat povestea Babușca. Într-o casă, Babușca se opri din povestea și cu ton înalt :

— Ce vrei ?
Răspunsul veni odată cu bătrîna : „Un scutur”. Se așeză pe bărbia în palmă și așteptă urmarea. Raluca îl privea cu interese dar el n-o băga în seamă.

— S-a ținut de cuvînt. Ne-am luat, ne-am cununat. Eram îmbrăcată în negru, cu rochie și cocopi negru cu voal pe cap. Era negru. Eram gravidă în luna a 2-a. El era cu voi de el, cu după tifos... Dar eram mălămură că aveam o familie bună legat un țărșu pentru copil. A zis nu știu cum, că era lîngă mîna și se uita în noi. O mireasă în negru. E o mireasă în negru. Eu pîngeam, abia murise Mi-

— Parcă vorbea de-un obiect, de ceva nefolositor.
— Am lăsat-o pe ea mult, atunci. Era bună, nu pîngea. N-am avut cu ce s-o fiu. Venise formose, eram văduvă. Ce-a fost și atunci ?

Era așa demădeje și umblînd în vechea bătrîniță că Raluca l se păru c-au încremenit înmăsură și gîndurile și peșea pe ea. Bătrîna își mîna prosopul și-și trecu buzele. Al l urcînd ei vrea să gîndească ceva. Le urcînd ei vrea să gîndească ceva. Le urcînd ei vrea să gîndească ceva.

— Ai fost frumoasă Babușca ?
Raluca privi chipul rotund al bunicii lui Ginu și căută sub puseurile obrazului rozul magnolilor alitate pe care-l au obrajii fetelor domite.

— Draci ! Frumoasă n-am fost decît un pic. Cam pe la 18 ani eram frumoasă. Pe urmă m-am măritat cu Petre și de era tîmpiar. Bună meserie. Ne și iubeam noi. Cu el l-am făcut pe Petrică, adică pe tata lui Ginu. Era negru ca Ginu. Petrică cel mic. Și Petre, adică bărbatul meu, vreau să spun că de era tîmpiar, se uita la el și zicea : „Țiganul lui tata, țiganul lui tata”.

Clipiră lacrimi în ochii lungi dar n-au curs pe obraji, nu s-au prelins spre coada ochiului. Au clipit din obișnuința de a clipi la cuvinte duioase sau la tristețe trecute. Au clipit și s-au strîns în ele, s-au micșorat de la ovalul de lacrimă la un punct luminos, sticlos și au dispărut. Doar ochii bătrînei păreau ușor mărginiți cu lumină.

— De ce ai dat-o pe Margareta ?
Bătrîna privi nedeslușit spre Raluca.
— Spun de ea și dai-o pe Margareta ? Ziceai că ai avut o fată așa-i da-o.
— Aa ! Da, am dat-o. Ce să fac cu ea ?
— Parcă vorbea de-un obiect, de ceva nefolositor.
— Am lăsat-o pe ea mult, atunci. Era bună, nu pîngea. N-am avut cu ce s-o fiu. Venise formose, eram văduvă. Ce-a fost și atunci ?

Era așa demădeje și umblînd în vechea bătrîniță că Raluca l se păru c-au încremenit înmăsură și gîndurile și peșea pe ea. Bătrîna își mîna prosopul și-și trecu buzele. Al l urcînd ei vrea să gîndească ceva. Le urcînd ei vrea să gîndească ceva. Le urcînd ei vrea să gîndească ceva.

— Ai fost frumoasă Babușca ?
Raluca privi chipul rotund al bunicii lui Ginu și căută sub puseurile obrazului rozul magnolilor alitate pe care-l au obrajii fetelor domite.

— Draci ! Frumoasă n-am fost decît un pic. Cam pe la 18 ani eram frumoasă. Pe urmă m-am măritat cu Petre și de era tîmpiar. Bună meserie. Ne și iubeam noi. Cu el l-am făcut pe Petrică, adică pe tata lui Ginu. Era negru ca Ginu. Petrică cel mic. Și Petre, adică bărbatul meu, vreau să spun că de era tîmpiar, se uita la el și zicea : „Țiganul lui tata, țiganul lui tata”.

Clipiră lacrimi în ochii lungi dar n-au curs pe obraji, nu s-au prelins spre coada ochiului. Au clipit din obișnuința de a clipi la cuvinte duioase sau la tristețe trecute. Au clipit și s-au strîns în ele, s-au micșorat de la ovalul de lacrimă la un punct luminos, sticlos și au dispărut. Doar ochii bătrînei păreau ușor mărginiți cu lumină.

— De ce ai dat-o pe Margareta ?
Bătrîna privi nedeslușit spre Raluca.
— Spun de ea și dai-o pe Margareta ? Ziceai că ai avut o fată așa-i da-o.
— Aa ! Da, am dat-o. Ce să fac cu ea ?
— Parcă vorbea de-un obiect, de ceva nefolositor.
— Am lăsat-o pe ea mult, atunci. Era bună, nu pîngea. N-am avut cu ce s-o fiu. Venise formose, eram văduvă. Ce-a fost și atunci ?

Era așa demădeje și umblînd în vechea bătrîniță că Raluca l se păru c-au încremenit înmăsură și gîndurile și peșea pe ea. Bătrîna își mîna prosopul și-și trecu buzele. Al l urcînd ei vrea să gîndească ceva. Le urcînd ei vrea să gîndească ceva. Le urcînd ei vrea să gîndească ceva.

— Ai fost frumoasă Babușca ?
Raluca privi chipul rotund al bunicii lui Ginu și căută sub puseurile obrazului rozul magnolilor alitate pe care-l au obrajii fetelor domite.

— Draci ! Frumoasă n-am fost decît un pic. Cam pe la 18 ani eram frumoasă. Pe urmă m-am măritat cu Petre și de era tîmpiar. Bună meserie. Ne și iubeam noi. Cu el l-am făcut pe Petrică, adică pe tata lui Ginu. Era negru ca Ginu. Petrică cel mic. Și Petre, adică bărbatul meu, vreau să spun că de era tîmpiar, se uita la el și zicea : „Țiganul lui tata, țiganul lui tata”.

Clipiră lacrimi în ochii lungi dar n-au curs pe obraji, nu s-au prelins spre coada ochiului. Au clipit din obișnuința de a clipi la cuvinte duioase sau la tristețe trecute. Au clipit și s-au strîns în ele, s-au micșorat de la ovalul de lacrimă la un punct luminos, sticlos și au dispărut. Doar ochii bătrînei păreau ușor mărginiți cu lumină.

— De ce ai dat-o pe Margareta ?
Bătrîna privi nedeslușit spre Raluca.
— Spun de ea și dai-o pe Margareta ? Ziceai că ai avut o fată așa-i da-o.
— Aa ! Da, am dat-o. Ce să fac cu ea ?
— Parcă vorbea de-un obiect, de ceva nefolositor.
— Am lăsat-o pe ea mult, atunci. Era bună, nu pîngea. N-am avut cu ce s-o fiu. Venise formose, eram văduvă. Ce-a fost și atunci ?

Era așa demădeje și umblînd în vechea bătrîniță că Raluca l se păru c-au încremenit înmăsură și gîndurile și peșea pe ea. Bătrîna își mîna prosopul și-și trecu buzele. Al l urcînd ei vrea să gîndească ceva. Le urcînd ei vrea să gîndească ceva. Le urcînd ei vrea să gîndească ceva.

— Ai fost frumoasă Babușca ?
Raluca privi chipul rotund al bunicii lui Ginu și căută sub puseurile obrazului rozul magnolilor alitate pe care-l au obrajii fetelor domite.

— Draci ! Frumoasă n-am fost decît un pic. Cam pe la 18 ani eram frumoasă. Pe urmă m-am măritat cu Petre și de era tîmpiar. Bună meserie. Ne și iubeam noi. Cu el l-am făcut pe Petrică, adică pe tata lui Ginu. Era negru ca Ginu. Petrică cel mic. Și Petre, adică bărbatul meu, vreau să spun că de era tîmpiar, se uita la el și zicea : „Țiganul lui tata, țiganul lui tata”.

Clipiră lacrimi în ochii lungi dar n-au curs pe obraji, nu s-au prelins spre coada ochiului. Au clipit din obișnuința de a clipi la cuvinte duioase sau la tristețe trecute. Au clipit și s-au strîns în ele, s-au micșorat de la ovalul de lacrimă la un punct luminos, sticlos și au dispărut. Doar ochii bătrînei păreau ușor mărginiți cu lumină.

— De ce ai dat-o pe Margareta ?
Bătrîna privi nedeslușit spre Raluca.
— Spun de ea și dai-o pe Margareta ? Ziceai că ai avut o fată așa-i da-o.
— Aa ! Da, am dat-o. Ce să fac cu ea ?
— Parcă vorbea de-un obiect, de ceva nefolositor.
— Am lăsat-o pe ea mult, atunci. Era bună, nu pîngea. N-am avut cu ce s-o fiu. Venise formose, eram văduvă. Ce-a fost și atunci ?

Era așa demădeje și umblînd în vechea bătrîniță că Raluca l se păru c-au încremenit înmăsură și gîndurile și peșea pe ea. Bătrîna își mîna prosopul și-și trecu buzele. Al l urcînd ei vrea să gîndească ceva. Le urcînd ei vrea să gîndească ceva. Le urcînd ei vrea să gîndească ceva.

— Ai fost frumoasă Babușca ?
Raluca privi chipul rotund al bunicii lui Ginu și căută sub puseurile obrazului rozul magnolilor alitate pe care-l au obrajii fetelor domite.

— Draci ! Frumoasă n-am fost decît un pic. Cam pe la 18 ani eram frumoasă. Pe urmă m-am măritat cu Petre și de era tîmpiar. Bună meserie. Ne și iubeam noi. Cu el l-am făcut pe Petrică, adică pe tata lui Ginu. Era negru ca Ginu. Petrică cel mic. Și Petre, adică bărbatul meu, vreau să spun că de era tîmpiar, se uita la el și zicea : „Țiganul lui tata, țiganul lui tata”.

Clipiră lacrimi în ochii lungi dar n-au curs pe obraji, nu s-au prelins spre coada ochiului. Au clipit din obișnuința de a clipi la cuvinte duioase sau la tristețe trecute. Au clipit și s-au strîns în ele, s-au micșorat de la ovalul de lacrimă la un punct luminos, sticlos și au dispărut. Doar ochii bătrînei păreau ușor mărginiți cu lumină.

— De ce ai dat-o pe Margareta ?
Bătrîna privi nedeslușit spre Raluca.
— Spun de ea și dai-o pe Margareta ? Ziceai că ai avut o fată așa-i da-o.
— Aa ! Da, am dat-o. Ce să fac cu ea ?
— Parcă vorbea de-un obiect, de ceva nefolositor.
— Am lăsat-o pe ea mult, atunci. Era bună, nu pîngea. N-am avut cu ce s-o fiu. Venise formose, eram văduvă. Ce-a fost și atunci ?

Era așa demădeje și umblînd în vechea bătrîniță că Raluca l se păru c-au încremenit înmăsură și gîndurile și peșea pe ea. Bătrîna își mîna prosopul și-și trecu buzele. Al l urcînd ei vrea să gîndească ceva. Le urcînd ei vrea să gîndească ceva. Le urcînd ei vrea să gîndească ceva.

— Ai fost frumoasă Babușca ?
Raluca privi chipul rotund al bunicii lui Ginu și căută sub puseurile obrazului rozul magnolilor alitate pe care-l au obrajii fetelor domite.

— Draci ! Frumoasă n-am fost decît un pic. Cam pe la 18 ani eram frumoasă. Pe urmă m-am măritat cu Petre și de era tîmpiar. Bună meserie. Ne și iubeam noi. Cu el l-am făcut pe Petrică, adică pe tata lui Ginu. Era negru ca Ginu. Petrică cel mic. Și Petre, adică bărbatul meu, vreau să spun că de era tîmpiar, se uita la el și zicea : „Țiganul lui tata, țiganul lui tata”.

Clipiră lacrimi în ochii lungi dar n-au curs pe obraji, nu s-au prelins spre coada ochiului. Au clipit din obișnuința de a clipi la cuvinte duioase sau la tristețe trecute. Au clipit și s-au strîns în ele, s-au micșorat de la ovalul de lacrimă la un punct luminos, sticlos și au dispărut. Doar ochii bătrînei păreau ușor mărginiți cu lumină.

— De ce ai dat-o pe Margareta ?
Bătrîna privi nedeslușit spre Raluca.
— Spun de ea și dai-o pe Margareta ? Ziceai că ai avut o fată așa-i da-o.
— Aa ! Da, am dat-o. Ce să fac cu ea ?
— Parcă vorbea de-un obiect, de ceva nefolositor.
— Am lăsat-o pe ea mult, atunci. Era bună, nu pîngea. N-am avut cu ce s-o fiu. Venise formose, eram văduvă. Ce-a fost și atunci ?

Era așa demădeje și umblînd în vechea bătrîniță că Raluca l se păru c-au încremenit înmăsură și gîndurile și peșea pe ea. Bătrîna își mîna prosopul și-și trecu buzele. Al l urcînd ei vrea să gîndească ceva. Le urcînd ei vrea să gîndească ceva. Le urcînd ei vrea să gîndească ceva.

— Ai fost frumoasă Babușca ?
Raluca privi chipul rotund al bunicii lui Ginu și căută sub puseurile obrazului rozul magnolilor alitate pe care-l au obrajii fetelor domite.

— Draci ! Frumoasă n-am fost decît un pic. Cam pe la 18 ani eram frumoasă. Pe urmă m-am măritat cu Petre și de era tîmpiar. Bună meserie. Ne și iubeam noi. Cu el l-am făcut pe Petrică, adică pe tata lui Ginu. Era negru ca Ginu. Petrică cel mic. Și Petre, adică bărbatul meu, vreau să spun că de era tîmpiar, se uita la el și zicea : „Țiganul lui tata, țiganul lui tata”.

Clipiră lacrimi în ochii lungi dar n-au curs pe obraji, nu s-au prelins spre coada ochiului. Au clipit din obișnuința de a clipi la cuvinte duioase sau la tristețe trecute. Au clipit și s-au strîns în ele, s-au micșorat de la ovalul de lacrimă la un punct luminos, sticlos și au dispărut. Doar ochii bătrînei păreau ușor mărginiți cu lumină.

— De ce ai dat-o pe Margareta ?
Bătrîna privi nedeslușit spre Raluca.
— Spun de ea și dai-o pe Margareta ? Ziceai că ai avut o fată așa-i da-o.
— Aa ! Da, am dat-o. Ce să fac cu ea ?
— Parcă vorbea de-un obiect, de ceva nefolositor.
— Am lăsat-o pe ea mult, atunci. Era bună, nu pîngea. N-am avut cu ce s-o fiu. Venise formose, eram văduvă. Ce-a fost și atunci ?

Era așa demădeje și umblînd în vechea bătrîniță că Raluca l se păru c-au încremenit înmăsură și gîndurile și peșea pe ea. Bătrîna își mîna prosopul și-și trecu buzele. Al l urcînd ei vrea să gîndească ceva. Le urcînd ei vrea să gîndească ceva. Le urcînd ei vrea să gîndească ceva.

— Ai fost frumoasă Babușca ?
Raluca privi chipul rotund al bunicii lui Ginu și căută sub puseurile obrazului rozul magnolilor alitate pe care-l au obrajii fetelor domite.

— Draci ! Frumoasă n-am fost decît un pic. Cam pe la 18 ani eram frumoasă. Pe urmă m-am măritat cu Petre și de era tîmpiar. Bună meserie. Ne și iubeam noi. Cu el l-am făcut pe Petrică, adică pe tata lui Ginu. Era negru ca Ginu. Petrică cel mic. Și Petre, adică bărbatul meu, vreau să spun că de era tîmpiar, se uita la el și zicea : „Țiganul lui tata, țiganul lui tata”.

Clipiră lacrimi în ochii lungi dar n-au curs pe obraji, nu s-au prelins spre coada ochiului. Au clipit din obișnuința de a clipi la cuvinte duioase sau la tristețe trecute. Au clipit și s-au strîns în ele, s-au micșorat de la ovalul de lacrimă la un punct luminos, sticlos și au dispărut. Doar ochii bătrînei păreau ușor mărginiți cu lumină.

— De ce ai dat-o pe Margareta ?
Bătrîna privi nedeslușit spre Raluca.
— Spun de ea și dai-o pe Margareta ? Ziceai că ai avut o fată așa-i da-o.
— Aa ! Da, am dat-o. Ce să fac cu ea ?
— Parcă vorbea de-un obiect, de ceva nefolositor.
— Am lăsat-o pe ea mult, atunci. Era bună, nu pîngea. N-am avut cu ce s-o fiu. Venise formose, eram văduvă. Ce-a fost și atunci ?

Era așa demădeje și umblînd în vechea bătrîniță că Raluca l se păru c-au încremenit înmăsură și gîndurile și peșea pe ea. Bătrîna își mîna prosopul și-și trecu buzele. Al l urcînd ei vrea să gîndească ceva. Le urcînd ei vrea să gîndească ceva. Le urcînd ei vrea să gîndească ceva.

— Ai fost frumo

nicuță
tănase

În drum spre cimitir: dialoguri despre viață

fragment din romanul autobiografic „despre viață“

elena
creangă

V a r ă

— A avut noroc de vreme frumoasă.
— Mai știe el ceva acum?
— E acoperat că-l îngroapă fără popă?
— De ce să-l îngroape fără popă?
— Păi, fi-su, Tănase, soro. Nicuță ăla care scrie...
— Ce-i cu el?
— E comunist.
— Ce-l îngroapă pe el... Uite.
— Ce?
— Uită-te în susul străzii!
— Trei, soro? Trei popi?
— Vezi? Și tu ziceai...
— Stanca mi-a spus. Ea a fost și la priveghi.
— Nu, tu n-ai fost?
— Nu, c-a venit al meu beat.
— Parcă nu mai era fânică al tău.
— Nu mai bea ca înainte... Săru'mina, părinte.
— Dumnezeu să-l ierte.
— Da' părintele ăla tîndr cine e?
— E Oncescu.
— Oncescu e? Bată-l să-l bată, nu-l mai cunoașteam!
— Ce frumos e...
— Cine?
— Nea Anghel, mortu'... Vrea să-și pună telefon.
— Cine?
— Părintele Oncescu.
— Săracu'nea Anghel. Acu'două săptămîni era în piață.
— Cum l-a doborât de vedede!
— Era în piață cu bicicleta.
— Și eu l-am văzut pe bicicletă. Nu-i dădea săptămenezi și patru de ani.
— Tu ai fost azi noapte la priveghi?
— Am stat pînă pe la două, că mi se făcuse somn.
— Au întins și ei masa la douăzece...
— Ne-au dat cite trei păhărele de țuică, da' bund, nu de MAT.
— O fi adus-o Tănase de pe undeva, că are mașină.
— N-are mașină.
— Cînd era ta-su în agonie a venit cu o mașină.
— Nu era a lui... De minoare dat ceva?
— Gustări... Da vinu'a fost foarte bun.
— Cine l-a scaldat?
— Matei gineri-su cu Florea croitoru'.
— Care e nevasta lui Tănase?
— Aia de lingă nașta Rița.
— Dar aia rujată cine e?
— Care?
— Aia care plînge și ea.
— Nevasta lui fratele lui Matei.
— Coafeza?
— Da.
— Ei nu stau la bătrîni, așa e?
— Nu, stau la ea, c-are casă.
— Au strîns bani pentru mașină.
— Păi ea cîștigă bine.
— E-adevărat c-a murit neimpărțit?
— Cine?
— Nea Anghel.
— L-a adus fi-su, Niculina, pe popă.
— Și nea Anghel n-a vrut să se împărțesească. Aia e?
— N-a vrut. Era păgîn ca fi-su, Tănase.
— La el ținea cel mai mult.
— Da' a teșit băiat bun.
— Bun, pe dracu! Își bate joc de toată lumea. Serie.
— Cîte păcate o avea și ăsta!
— A scris într-o carte și de părintele Agaton. Păcătosu'!
— O primi leafă pentru asta!
— Ce leafă poate să aibă, că n-are nici mașină?

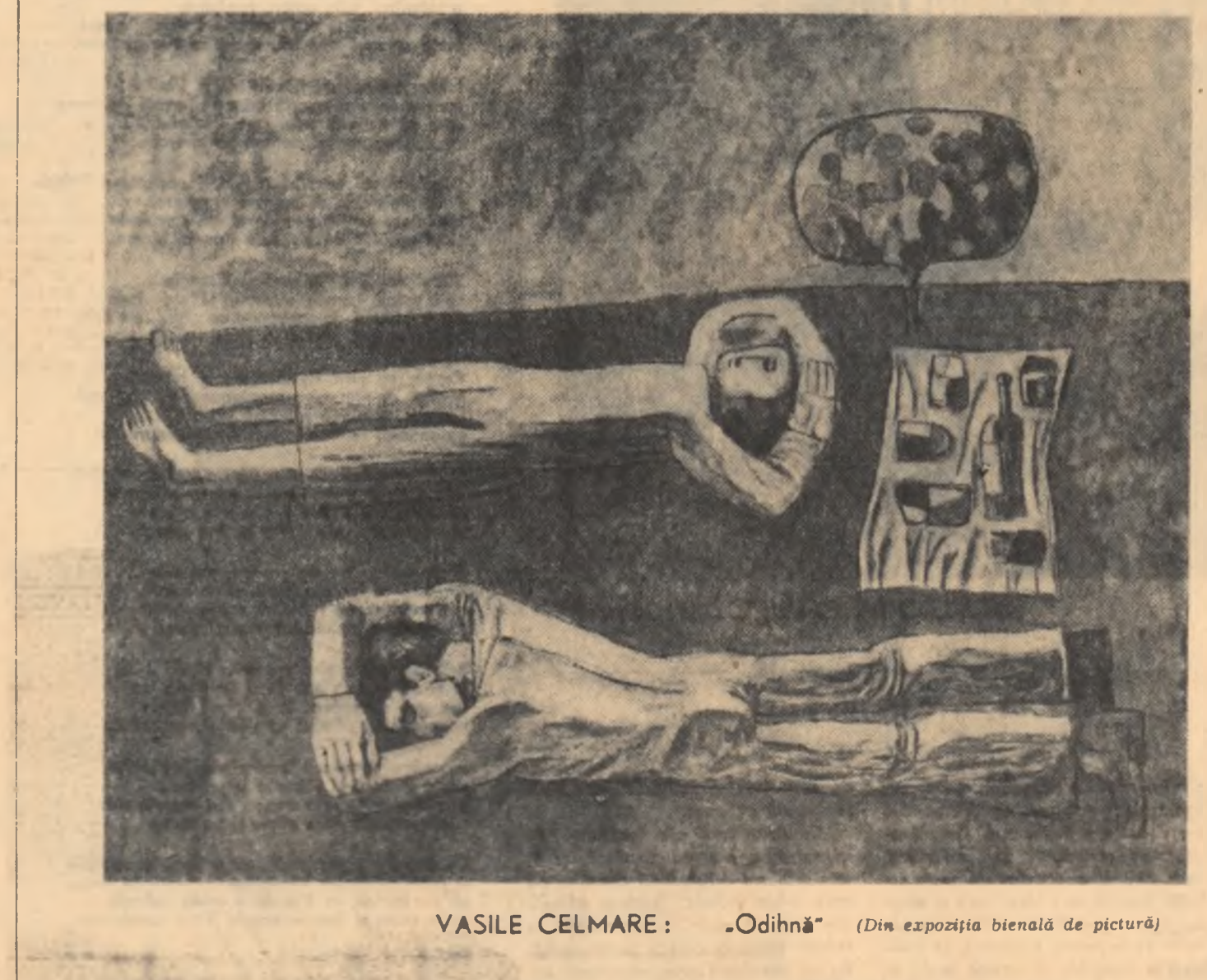
— Ș-o face casă cu etaj
— Nu-i prost! Li dă statul casă cu etaj.
— Norii ăia crezi c-aduc ploaie?
— Tu nu vezi că se duc încolo?
— Și chiar a murit neimpărțit?
— Cînd a intrat în agonie l-a adus pe popă.
— Da' nea Anghel n-a mai putut să-și facă cruce.
— Paralizase... Te joci cu cancerul?
— Cînd a avut?
— Sigur. În ultimele două zile l-au ținut numai cu injecții.
— Cine i-a făcut injecții?
— Sora aia după Fagului.
— Cît le-o fi luat de injecții?
— Cînspe lei, că venea și noaptea.
— A dracu! Mie mi-a luat douăzeci.
— Ce injecții i-a făcut?
— Penicilină.
— Da' ce-a avut?
— Mi s-a umflat pîlcile. Douăzeci de lei mi-a luat, a dracu'!
— Vorbeste mai încet. Fac slujbă.
— În biserică-l bapă?
— Nu. N-a vrut Tănase.
— Și e frîc de sfinți. Îl vezi?
— Pe cine?
— Pe Tănase. N-a ascultă slujbă.
— Se uită pe pereți.
— Da' ăia care fotografiază cine e?
— Nicușor, băiatul Niculinii, arhitectul.
— E arhitect?
— Păi nu știi? De ce nu știi-o fi pus și el o cravată neagră?
— E neagră.
— Da' de unde! E ori închiis.
— Nu mai vezi tu bine!
— A dracu' Niculina, are copii arhitect.
— A-nvățat bine. Da' d-lait, lăc?
— Aia e însurat cu o ingineră.
— Și el?
— El învață seralul. A teșit bun și el.
— Da-l dracu'! Cînd era mic, mi-a infundat fîntina.
— La bătuț și p-al meu, p-ă mic, care e d-o seamă cu el.
— Ai observat că Niculina nu și-a vopsit părul?
— De ce să-și vopsească?
— Ca să facă pe nebuna care copil arhitect.
— Să știi c-o să plouă.
— Te-ncearcă reumatismul?
— Da. Pe ține te-a invitat la masă? De la cimitir uii la masă?
— N-ai avut încotro. Au venit să-mi ceară da'migenele ălea mari.
— Eu le-am imprimat pe pahare și niste forme de cozonaci.
— Da' cozonacii i-a cumpărat de la brutărie.
— Poate pentru friptură!
— Da' de unde! Fac numai sarmale!

— Coc și carne. Nu simți mirosul?
— Au luat vin d-ăia, de nouă lei.
— Da' e bun. De ziua lui el meu, de-ăia am luat și noi. Are buchet.
— Tu ai auzit azi noapte cum urla un cîine?
— Cîinele lor urla. Au presimțire cîinii.
— Cum s-a stîns bielu nea Anghel!
— Asta-i omul... Tu ai luat cartofi?
— Numai o sută de kile,

— Merg... Uită-te la Angheluș. Plînge.
— Angheluș e frate bun cu Tănase?
— Sigur.
— Da' el de ce poartă alt nume de familie?
— Poartă numele mășii. Nu erau cununăți.
— Tu ai cunoscut-o pe răponta coana Lina?
— Sigur. Asta a băgat-o în pămînt.
— Cine?
— Nea Anghel!
— Cînd a murit?

— Da' eu am fost responsabil cu femeile, în cimitir.
— Și bielu' nea Anghel, Dumnezeu să-l ierte, a fost om țără.
— Apea niște dureri înainte de moarte...
— Și cîc nu s-a vîdit de loc.
— Tu știi ce dureri dă cancerul?
— Cu mina aia care nu-i paralizase știi ce-a făcut?
— Ce?

— Și nu ți l-a mai adus înapoi?
— Au spart un pahar.
— Și pentru un pahar?
— Mi-a descompletat serviciul.
— Dacă dai, n-ai... Săracu'nea Anghel!
— Te-ai uitat la unghile lui?
— De la mina dreaptă?
— Da! Sînt roase pînd la sînge.
— Dacă nu-i amorțea partea stîngă...
— Da.
— L-ai ținut?
— Nu.
— De ce?
— ?
— De ce n-ai ținut regim?
— S-nici mă doare.
— Tușeste!
— Ch! Ch!
— 21 33!
— 33.
— Mai zi dată.
— De pămînt ai suferit?

VASILE CELMARE: „Odihnă” (Din expoziția bienală de pictură)

— Ce-o face casă cu etaj
— Nu-i prost! Li dă statul casă cu etaj.
— Norii ăia crezi c-aduc ploaie?
— Tu nu vezi că se duc încolo?
— Și chiar a murit neimpărțit?
— Cînd a intrat în agonie l-a adus pe popă.
— Da' nea Anghel n-a mai putut să-și facă cruce.
— Paralizase... Te joci cu cancerul?
— Cînd a avut?
— Sigur. În ultimele două zile l-au ținut numai cu injecții.
— Cine i-a făcut injecții?
— Sora aia după Fagului.
— Cît le-o fi luat de injecții?
— Cînspe lei, că venea și noaptea.
— A dracu! Mie mi-a luat douăzeci.
— Ce injecții i-a făcut?
— Penicilină.
— Da' ce-a avut?
— Mi s-a umflat pîlcile. Douăzeci de lei mi-a luat, a dracu'!
— Vorbeste mai încet. Fac slujbă.
— În biserică-l bapă?
— Nu. N-a vrut Tănase.
— Și e frîc de sfinți. Îl vezi?
— Pe cine?
— Pe Tănase. N-a ascultă slujbă.
— Se uită pe pereți.
— Da' ăia care fotografiază cine e?
— Nicușor, băiatul Niculinii, arhitectul.
— E arhitect?
— Păi nu știi? De ce nu știi-o fi pus și el o cravată neagră?
— E neagră.
— Da' de unde! E ori închiis.
— Nu mai vezi tu bine!
— A dracu' Niculina, are copii arhitect.
— A-nvățat bine. Da' d-lait, lăc?
— Aia e însurat cu o ingineră.
— Și el?
— El învață seralul. A teșit bun și el.
— Da-l dracu'! Cînd era mic, mi-a infundat fîntina.
— La bătuț și p-al meu, p-ă mic, care e d-o seamă cu el.
— Ai observat că Niculina nu și-a vopsit părul?
— De ce să-și vopsească?
— Ca să facă pe nebuna care copil arhitect.
— Să știi c-o să plouă.
— Te-ncearcă reumatismul?
— Da. Pe ține te-a invitat la masă? De la cimitir uii la masă?
— N-ai avut încotro. Au venit să-mi ceară da'migenele ălea mari.
— Eu le-am imprimat pe pahare și niste forme de cozonaci.
— Da' cozonacii i-a cumpărat de la brutărie.
— Poate pentru friptură!
— Da' de unde! Fac numai sarmale!

— Coc și carne. Nu simți mirosul?
— Au luat vin d-ăia, de nouă lei.
— Da' e bun. De ziua lui el meu, de-ăia am luat și noi. Are buchet.
— Tu ai auzit azi noapte cum urla un cîine?
— Cîinele lor urla. Au presimțire cîinii.
— Cum s-a stîns bielu nea Anghel!
— Asta-i omul... Tu ai luat cartofi?
— Numai o sută de kile,

— Merg... Uită-te la Angheluș. Plînge.
— Angheluș e frate bun cu Tănase?
— Sigur.
— Da' el de ce poartă alt nume de familie?
— Poartă numele mășii. Nu erau cununăți.
— Tu ai cunoscut-o pe răponta coana Lina?
— Sigur. Asta a băgat-o în pămînt.
— Cine?
— Nea Anghel!
— Cînd a murit?

— Da' eu am fost responsabil cu femeile, în cimitir.
— Și bielu' nea Anghel, Dumnezeu să-l ierte, a fost om țără.
— Apea niște dureri înainte de moarte...
— Și cîc nu s-a vîdit de loc.
— Tu știi ce dureri dă cancerul?
— Cu mina aia care nu-i paralizase știi ce-a făcut?
— Ce?

— Și nu ți l-a mai adus înapoi?
— Au spart un pahar.
— Și pentru un pahar?
— Mi-a descompletat serviciul.
— Dacă dai, n-ai... Săracu'nea Anghel!
— Te-ai uitat la unghile lui?
— De la mina dreaptă?
— Da! Sînt roase pînd la sînge.
— Dacă nu-i amorțea partea stîngă...
— Da.
— L-ai ținut?
— Nu.
— De ce?
— ?
— De ce n-ai ținut regim?
— S-nici mă doare.
— Tușeste!
— Ch! Ch!
— 21 33!
— 33.
— Mai zi dată.
— De pămînt ai suferit?

— A avut noroc de vreme frumoasă.
— Mai știe el ceva acum?
— E acoperat că-l îngroapă fără popă?
— De ce să-l îngroape fără popă?
— Păi, fi-su, Tănase, soro. Nicuță ăla care scrie...
— Ce-i cu el?
— E comunist.
— Ce-l îngroapă pe el... Uite.
— Ce?
— Uită-te în susul străzii!
— Trei, soro? Trei popi?
— Vezi? Și tu ziceai...
— Stanca mi-a spus. Ea a fost și la priveghi.
— Nu, tu n-ai fost?
— Nu, c-a venit al meu beat.
— Parcă nu mai era fânică al tău.
— Nu mai bea ca înainte... Săru'mina, părinte.
— Dumnezeu să-l ierte.
— Da' părintele ăla tîndr cine e?
— E Oncescu.
— Oncescu e? Bată-l să-l bată, nu-l mai cunoașteam!
— Ce frumos e...
— Cine?
— Nea Anghel, mortu'... Vrea să-și pună telefon.
— Cine?
— Părintele Oncescu.
— Săracu'nea Anghel. Acu'două săptămîni era în piață.
— Cum l-a doborât de vedede!
— Era în piață cu bicicleta.
— Și eu l-am văzut pe bicicletă. Nu-i dădea săptămenezi și patru de ani.
— Tu ai fost azi noapte la priveghi?
— Am stat pînă pe la două, că mi se făcuse somn.
— Au întins și ei masa la douăzece...
— Ne-au dat cite trei păhărele de țuică, da' bund, nu de MAT.
— O fi adus-o Tănase de pe undeva, că are mașină.
— N-are mașină.
— Cînd era ta-su în agonie a venit cu o mașină.
— Nu era a lui... De minoare dat ceva?
— Gustări... Da vinu'a fost foarte bun.
— Cine l-a scaldat?
— Matei gineri-su cu Florea croitoru'.
— Care e nevasta lui Tănase?
— Aia de lingă nașta Rița.
— Dar aia rujată cine e?
— Care?
— Aia care plînge și ea.
— Nevasta lui fratele lui Matei.
— Coafeza?
— Da.
— Ei nu stau la bătrîni, așa e?
— Nu, stau la ea, c-are casă.
— Au strîns bani pentru mașină.
— Păi ea cîștigă bine.
— E-adevărat c-a murit neimpărțit?
— Cine?
— Nea Anghel.
— L-a adus fi-su, Niculina, pe popă.
— Și nea Anghel n-a vrut să se împărțesească. Aia e?
— N-a vrut. Era păgîn ca fi-su, Tănase.
— La el ținea cel mai mult.
— Da' a teșit băiat bun.
— Bun, pe dracu! Își bate joc de toată lumea. Serie.
— Cîte păcate o avea și ăsta!
— A scris într-o carte și de părintele Agaton. Păcătosu'!
— O primi leafă pentru asta!
— Ce leafă poate să aibă, că n-are nici mașină?

— Ș-o face casă cu etaj
— Nu-i prost! Li dă statul casă cu etaj.
— Norii ăia crezi c-aduc ploaie?
— Tu nu vezi că se duc încolo?
— Și chiar a murit neimpărțit?
— Cînd a intrat în agonie l-a adus pe popă.
— Da' nea Anghel n-a mai putut să-și facă cruce.
— Paralizase... Te joci cu cancerul?
— Cînd a avut?
— Sigur. În ultimele două zile l-au ținut numai cu injecții.
— Cine i-a făcut injecții?
— Sora aia după Fagului.
— Cît le-o fi luat de injecții?
— Cînspe lei, că venea și noaptea.
— A dracu! Mie mi-a luat douăzeci.
— Ce injecții i-a făcut?
— Penicilină.
— Da' ce-a avut?
— Mi s-a umflat pîlcile. Douăzeci de lei mi-a luat, a dracu'!
— Vorbeste mai încet. Fac slujbă.
— În biserică-l bapă?
— Nu. N-a vrut Tănase.
— Și e frîc de sfinți. Îl vezi?
— Pe cine?
— Pe Tănase. N-a ascultă slujbă.
— Se uită pe pereți.
— Da' ăia care fotografiază cine e?
— Nicușor, băiatul Niculinii, arhitectul.
— E arhitect?
— Păi nu știi? De ce nu știi-o fi pus și el o cravată neagră?
— E neagră.
— Da' de unde! E ori închiis.
— Nu mai vezi tu bine!
— A dracu' Niculina, are copii arhitect.
— A-nvățat bine. Da' d-lait, lăc?
— Aia e însurat cu o ingineră.
— Și el?
— El învață seralul. A teșit bun și el.
— Da-l dracu'! Cînd era mic, mi-a infundat fîntina.
— La bătuț și p-al meu, p-ă mic, care e d-o seamă cu el.
— Ai observat că Niculina nu și-a vopsit părul?
— De ce să-și vopsească?
— Ca să facă pe nebuna care copil arhitect.
— Să știi c-o să plouă.
— Te-ncearcă reumatismul?
— Da. Pe ține te-a invitat la masă? De la cimitir uii la masă?
— N-ai avut încotro. Au venit să-mi ceară da'migenele ălea mari.
— Eu le-am imprimat pe pahare și niste forme de cozonaci.
— Da' cozonacii i-a cumpărat de la brutărie.
— Poate pentru friptură!
— Da' de unde! Fac numai sarmale!

— Coc și carne. Nu simți mirosul?
— Au luat vin d-ăia, de nouă lei.
— Da' e bun. De ziua lui el meu, de-ăia am luat și noi. Are buchet.
— Tu ai auzit azi noapte cum urla un cîine?
— Cîinele lor urla. Au presimțire cîinii.
— Cum s-a stîns bielu nea Anghel!
— Asta-i omul... Tu ai luat cartofi?
— Numai o sută de kile,

— Merg... Uită-te la Angheluș. Plînge.
— Angheluș e frate bun cu Tănase?
— Sigur.
— Da' el de ce poartă alt nume de familie?
— Poartă numele mășii. Nu erau cununăți.
— Tu ai cunoscut-o pe răponta coana Lina?
— Sigur. Asta a băgat-o în pămînt.
— Cine?
— Nea Anghel!
— Cînd a murit?

— Da' eu am fost responsabil cu femeile, în cimitir.
— Și bielu' nea Anghel, Dumnezeu să-l ierte, a fost om țără.
— Apea niște dureri înainte de moarte...
— Și cîc nu s-a vîdit de loc.
— Tu știi ce dureri dă cancerul?
— Cu mina aia care nu-i paralizase știi ce-a făcut?
— Ce?

— Și nu ți l-a mai adus înapoi?
— Au spart un pahar.
— Și pentru un pahar?
— Mi-a descompletat serviciul.
— Dacă dai, n-ai... Săracu'nea Anghel!
— Te-ai uitat la unghile lui?
— De la mina dreaptă?
— Da! Sînt roase pînd la sînge.
— Dacă nu-i amorțea partea stîngă...
— Da.
— L-ai ținut?
— Nu.
— De ce?
— ?
— De ce n-ai ținut regim?
— S-nici mă doare.
— Tușeste!
— Ch! Ch!
— 21 33!
— 33.
— Mai zi dată.
— De pămînt ai suferit?

— A avut noroc de vreme frumoasă.
— Mai știe el ceva acum?
— E acoperat că-l îngroapă fără popă?
— De ce să-l îngroape fără popă?
— Păi, fi-su, Tănase, soro. Nicuță ăla care scrie...
— Ce-i cu el?
— E comunist.
— Ce-l îngroapă pe el... Uite.
— Ce?
— Uită-te în susul străzii!
— Trei, soro? Trei popi?
— Vezi? Și tu ziceai...
— Stanca mi-a spus. Ea a fost și la priveghi.
— Nu, tu n-ai fost?
— Nu, c-a venit al meu beat.
— Parcă nu mai era fânică al tău.
— Nu mai bea ca înainte... Săru'mina, părinte.
— Dumnezeu să-l ierte.
— Da' părintele ăla tîndr cine e?
— E Oncescu.
— Oncescu e? Bată-l să-l bată, nu-l mai cunoașteam!
— Ce frumos e...
— Cine?
— Nea Anghel, mortu'... Vrea să-și pună telefon.
— Cine?
— Părintele Oncescu.
— Săracu'nea Anghel. Acu'două săptămîni era în piață.
— Cum l-a doborât de vedede!
— Era în piață cu bicicleta.
— Și eu l-am văzut pe bicicletă. Nu-i dădea săptămenezi și patru de ani.
— Tu ai fost azi noapte la priveghi?
— Am stat pînă pe la două, că mi se făcuse somn.
— Au întins și ei masa la douăzece...
— Ne-au dat cite trei păhărele de țuică, da' bund, nu de MAT.
— O fi adus-o Tănase de pe undeva, că are mașină.
— N-are mașină.
— Cînd era ta-su în agonie a venit cu o mașină.
— Nu era a lui... De minoare dat ceva?
— Gustări... Da vinu'a fost foarte bun.
— Cine l-a scaldat?
— Matei gineri-su cu Florea croitoru'.
— Care e nevasta lui Tănase?
— Aia de lingă nașta Rița.
— Dar aia rujată cine e?
— Care?
— Aia care plînge și ea.
— Nevasta lui fratele lui Matei.
— Coafeza?
— Da.
— Ei nu stau la bătrîni, așa e?
— Nu, stau la ea, c-are casă.
— Au strîns bani pentru mașină.
— Păi ea cîștigă bine.
— E-adevărat c-a murit neimpărțit?
— Cine?
— Nea Anghel.
— L-a adus fi-su, Niculina, pe popă.
— Și nea Anghel n-a vrut să se împărțesească. Aia e?
— N-a vrut. Era păgîn ca fi-su, Tănase.
— La el ținea cel mai mult.
— Da' a teșit băiat bun.
— Bun, pe dracu! Își bate joc de toată lumea. Serie.
— Cîte păcate o avea și ăsta!
— A scris într-o carte și de părintele Agaton. Păcătosu'!
— O primi leafă pentru asta!
— Ce leafă poate să aibă, că n-are nici mașină?

— Ș-o face casă cu etaj
— Nu-i prost! Li dă statul casă cu etaj.
— Norii ăia crezi c-aduc ploaie?
— Tu nu vezi că se duc încolo?
— Și chiar a murit neimpărțit?
— Cînd a intrat în agonie l-a adus pe popă.
— Da' nea Anghel n-a mai putut să-și facă cruce.
— Paralizase... Te joci cu cancerul?
— Cînd a avut?
— Sigur. În ultimele două zile l-au ținut numai cu injecții.
— Cine i-a făcut injecții?
— Sora aia după Fagului.
— Cît le-o fi luat de injecții?
— Cînspe lei, că venea și noaptea.
— A dracu! Mie mi-a luat douăzeci.
— Ce injecții i-a făcut?
— Penicilină.
— Da' ce-a avut?
— Mi s-a umflat pîlcile. Douăzeci de lei mi-a luat, a dracu'!
— Vorbeste mai încet. Fac slujbă.
— În biserică-l bapă?
— Nu. N-a vrut Tănase.
— Și e frîc de sfinți. Îl vezi?
— Pe cine?
— Pe Tănase. N-a ascultă slujbă.
— Se uită pe pereți.
— Da' ăia care fotografiază cine e?
— Nicușor, băiatul Niculinii, arhitectul.
— E arhitect?
— Păi nu știi? De ce nu știi-o fi pus și el o cravată neagră?
— E neagră.
— Da' de unde! E ori închiis.
— Nu mai vezi tu bine!
— A dracu' Niculina, are copii arhitect.
— A-nvățat bine. Da' d-lait, lăc?
— Aia e însurat cu o ingineră.
— Și el?
— El învață seralul. A teșit bun și el.
— Da-l dracu'! Cînd era mic, mi-a infundat fîntina.
— La bătuț și p-al meu, p-ă mic, care e d-o seamă cu el.
— Ai observat că Niculina nu și-a vopsit părul?
— De ce să-și vopsească?
— Ca să facă pe nebuna care copil arhitect.
— Să știi c-o să plouă.
— Te-ncearcă reumatismul?
— Da. Pe ține te-a invitat la masă? De la cimitir uii la masă?
— N-ai avut încotro. Au venit să-mi ceară da'migenele ălea mari.
— Eu le-am imprimat pe pahare și niste forme de cozonaci.
— Da' cozonacii i-a cumpărat de la brutărie.
— Poate pentru friptură!
— Da' de unde! Fac numai sarmale!

— Coc și carne. Nu simți mirosul?
— Au luat vin d-ăia, de nouă lei.
— Da' e bun. De ziua lui el meu, de-ăia am luat și noi. Are buchet.
— Tu ai auzit azi noapte cum urla un cîine?
— Cîinele lor urla. Au presimțire cîinii.
— Cum s-a stîns bielu nea Anghel!
— Asta-i omul... Tu ai luat cartofi?
— Numai o sută de kile,

— Merg... Uită-te la Angheluș. Plînge.
— Angheluș e frate bun cu Tănase?
— Sigur.
— Da' el de ce poartă alt nume de familie?
— Poartă numele mășii. Nu erau cununăți.
— Tu ai cunoscut-o pe răponta coana Lina?
— Sigur. Asta a băgat-o în pămînt.
— Cine?
— Nea Anghel!
— Cînd a murit?

— Da' eu am fost responsabil cu femeile, în cimitir.
— Și bielu' nea Anghel, Dumnezeu să-l ierte, a fost om țără.
— Apea niște dureri înainte de moarte...
— Și cîc nu s-a vîdit de loc.
— Tu știi ce dureri dă cancerul?
— Cu mina aia care nu-i paralizase știi ce-a făcut?
— Ce?

— Și nu ți l-a mai adus înapoi?
— Au spart un pahar.
— Și pentru un pahar?
— Mi-a descompletat serviciul.
— Dacă dai, n-ai... Săracu'nea Anghel!
— Te-ai uitat la unghile lui?
— De la mina dreaptă?
— Da! Sînt roase pînd la sînge.
— Dacă nu-i amorțea partea stîngă...
— Da.
— L-ai ținut?
— Nu.
— De ce?
— ?
— De ce n-ai ținut regim?
— S-nici mă doare.
— Tușeste!
— Ch! Ch!
— 21 33!
— 33.
— Mai zi dată.
— De pămînt ai suferit?

— A avut noroc de vreme frumoasă.
— Mai știe el ceva acum?
— E acoperat că-l îngroapă fără popă?
— De ce să-l îngroape fără popă?
— Păi, fi-su, Tănase, soro. Nicuță ăla care scrie...
— Ce-i cu el?
— E comunist.
— Ce-l îngroapă pe el... Uite.
— Ce?
— Uită-te în susul străzii!
— Trei, soro? Trei popi?
— Vezi? Și tu ziceai...
— Stanca mi-a spus. Ea a fost și la priveghi.
— Nu, tu n-ai fost?
— Nu, c-a venit al meu beat.
— Parcă nu mai era fânică al tău.
— Nu mai bea ca înainte... Săru'mina, părinte.
— Dumnezeu să-l ierte.
— Da' părintele ăla tîndr cine e?
— E Oncescu.
— Oncescu e? Bată-l să-l bată, nu-l mai cunoașteam!
— Ce frumos e...
— Cine?
— Nea Anghel, mortu'... Vrea să-și pună telefon.
— Cine?
— Părintele Oncescu.
— Săracu'nea Anghel. Acu'două săptămîni era în piață.
— Cum l-a doborât de vedede!
— Era în piață cu bicicleta.
— Și eu l-am văzut pe bicicletă. Nu-i dădea săptămenezi și patru de ani.
— Tu ai fost azi noapte la priveghi?
— Am stat pînă pe la două, că mi se făcuse somn.
— Au întins și ei masa la douăzece...
— Ne-au dat cite trei păhărele de țuică, da' bund, nu de MAT.
— O fi adus-o Tănase de pe undeva, că are mașină.
— N-are mașină.
— Cînd era ta-su în agonie a venit cu o mașină.
— Nu era a lui... De minoare dat ceva?
— Gustări... Da vinu'a fost foarte bun.
— Cine l-a scaldat?
— Matei gineri-su cu Florea croitoru'.
— Care e nevasta lui Tănase?
— Aia de lingă nașta Rița.
— Dar aia rujată cine e?
— Care?
— Aia care plînge și ea.
— Nevasta lui fratele lui Matei.
— Coafeza?
— Da.
— Ei nu stau la bătrîni, așa e?
— Nu, stau la ea, c-are casă.
— Au strîns bani pentru mașină.
— Păi ea cîștigă bine.
— E-adevărat c-a murit neimpărțit?
— Cine?
— Nea Anghel.
— L-a adus fi-su, Niculina, pe popă.
— Și nea Anghel n-a vrut să se împărțesească. Aia e?
— N-a vrut. Era păgîn ca fi-su, Tănase.
— La el ținea cel mai mult.
— Da' a teșit băiat bun.
— Bun, pe dracu! Își bate joc de toată lumea. Serie.
— Cîte păcate o avea și ăsta!
— A scris într-o carte și de părintele Agaton. Păcătosu'!
— O primi leafă pentru asta!
— Ce leafă poate să aibă, că n-are nici mașină?

— Ș-o face casă cu etaj
— Nu-i prost! Li dă statul casă cu etaj.
— Norii ăia crezi c-aduc ploaie?
— Tu nu vezi că se duc încolo?
— Și chiar a murit neimpărțit?
— Cînd a intrat în agonie l-a adus pe popă.
— Da' nea Anghel n-a mai putut să-și facă cruce.
— Paralizase... Te joci cu cancerul?
— Cînd a avut?
— Sigur. În ultimele două zile l-au ținut numai cu injecții.
— Cine i-a făcut injecții?
— Sora aia după Fagului.
— Cît le-o fi luat de injecții?
— Cînspe lei, că venea și noaptea.
— A dracu! Mie mi-a luat douăzeci.
— Ce injecții i-a făcut?
— Penicilină.
— Da' ce-a avut?
— Mi s-a umflat pîlcile. Douăzeci de lei mi-a luat, a dracu'!
— Vorbeste mai încet. Fac slujbă.
— În biserică-l bapă?
— Nu. N-a vrut Tănase.
— Și e frîc de sfinți. Îl vezi?
— Pe cine?
— Pe Tănase. N-a ascultă slujbă.
— Se uită pe pereți.
— Da' ăia care fotografiază cine e?
— Nicușor, băiatul Niculinii, arhitectul.
— E arhitect?
— Păi nu știi? De ce nu știi-o fi pus și el o cravată neagră?
— E neagră.
— Da' de unde! E ori închiis.
— Nu mai vezi tu bine!
— A dracu' Niculina, are copii arhitect.
— A-nvățat bine. Da' d-lait, lăc?
— Aia e însurat cu o ingineră.
— Și el?
— El învață seralul. A teșit bun și el.
— Da-l dracu'! Cînd era mic, mi-a infundat fîntina.
— La bătuț și p-al meu, p-ă mic, care e d-o seamă cu el.
— Ai observat că Niculina nu și-a vopsit părul?
— De ce să-și vopsească?
— Ca să facă pe nebuna care copil arhitect.
— Să știi c-o să plouă.
— Te-ncearcă reumatismul?
— Da. Pe ține te-a invitat la masă? De la cimitir uii la masă?
— N-ai avut încotro. Au venit să-mi ceară da'migenele ălea mari.
— Eu le-am imprimat pe pahare și niste forme de cozonaci.
— Da' cozonacii i-a cumpărat de la brutărie.
— Poate pentru friptură!
— Da' de unde! Fac numai sarmale!

— Coc și carne. Nu simți mirosul?
— Au luat vin d-ăia, de nouă lei.
— Da' e bun. De ziua lui el meu, de-ăia am luat și noi. Are buchet.
— Tu ai auzit azi noapte cum urla un cîine?
— Cîinele lor urla. Au presimțire cîinii.
— Cum s-a stîns bielu nea Anghel!
— Asta-i omul... Tu ai luat cartofi?
— Numai o sută de kile,

— Merg... Uită-te la Angheluș. Plînge.
— Angheluș e frate bun cu Tănase?
— Sigur.
— Da' el de ce poartă alt nume de familie?
— Poartă numele mășii. Nu erau cununăți.
— Tu ai cunoscut-o pe răponta coana Lina?
— Sigur. Asta a băgat-o în pămînt.
— Cine?
— Nea Anghel!
— Cînd a murit?

— Da' eu am fost responsabil cu femeile, în cimitir.
— Și bielu' nea Anghel, Dumnezeu să-l ierte, a fost om țără.
— Apea niște dureri înainte de moarte...
— Și cîc nu s-a vîdit de loc.
— Tu știi ce dureri dă cancerul?
— Cu mina aia care nu-i paralizase știi ce-a făcut?
— Ce?

— Și nu ți l-a mai adus înapoi?
— Au spart un pahar.
— Și pentru un pahar?
— Mi-a descompletat serviciul.
— Dacă dai, n-ai... Săracu'nea Anghel!
— Te-ai uitat la unghile lui?
— De la mina dreaptă?
— Da! Sînt roase pînd la sînge.
— Dacă nu-i amorțea partea stîngă...
— Da.
— L-ai ținut?
— Nu.
— De ce?
— ?
— De ce n-ai ținut regim?
— S-nici mă doare.
— Tușeste!
— Ch! Ch!
— 21 33!
— 33.
— Mai zi dată.
— De pămînt ai suferit?

— A avut noroc de vreme frumoasă.
— Mai știe el ceva acum?
— E acoperat că-l îngroapă fără popă?
— De ce să-l îngroape fără popă?
— Păi, fi-su, Tănase, soro. Nicuță ăla care scrie...
— Ce-i cu el?
— E comunist.
— Ce-l îngroapă pe el... Uite.
— Ce?
— Uită-te în susul străzii!
— Trei, soro? Trei popi?
— Vezi? Și tu ziceai...

opinii dispa- rate

Avoir une opinion c'est pré-
férer de ce tromper dans un
certain sens.

(JEAN ROSTAND, Pensées
d'un biologiste).

Duelul lui Descartes sau nebunia
necesară. — Descartes în tinerețe s-a
bătut în duel cu orice gentilom, sfidând
edictul lui Richelieu. Alain comentează
faptul acesta cu o frază splen-
didă: „On aime à savoir qu'un sage
se distingue des autres hommes non
par moins de folie mais par plus de
raison”. Duelul lui Descartes, nebunie
de tinerețe, începe în normele de con-
duită provizorii pe care le-a formu-
lat mai târziu în Discours de la mé-
thode: înțeleptul consimte, fie și cu
rezervă ironică, fie și numai momen-
tan și parțial, moravurilor lumii în
care trăiește, cu toate neozile și
nebuniile obiceiurilor sau modei. „De
cele mai multe ori oamenii serioși
sunt nedreți cu moda”, spune Ra-
lea; dar înțelepții nu sînt totdeauna
ceea ce se cheamă „serioși”; mai cu-
rînd dimpotrivă. Afară de acel soi de
conformism concisiv al lui Descartes
care păstrîndu-și independența spiri-
tului consimțea nebuniilor secolului,
înțelepții arborează de obicei lăbii
singulare, bizării proprii decurgînd
din consecvența exemplară a filosofu-
lui ce trăiește conform cu principiile
sale: un Diogene de pildă, un So-
crate și alții alți originali dintre fi-
losofii antici și moderni. Neconfor-
mismul social al acestora îi expune la
deriziune sau blam, dar, cum spune
maxima celebră a lui La Rochefou-
cauld, „qui vit sans folie n'est pas si
sage qu'il croit”. Înțelepciunea care
stinge, domină sau măcar controlează
pașiunile, e în definitiv tot o pasiune,
dar deliberată; la punctul acesta,
pașiunile și rațiunea sînt același lucru.
Marile utopii și himere, nebuniile ac-
tuate ale gândului dus pînă la ca-
păt, trecînd peste conștiință, simț
comun și judecata lumii, dau vieții sens,
sporesc conștiința.

Așadar nebunia necesară are două
trepte, cu funcție diferită: la prima,
cea a duelului lui Descartes, e accep-
tarea, concesiiv și provizoriu, a nebu-
niei lumii; la a doua e manifestarea
singulară a propriei nebunii.

Dar iată că vine Chamfort, amarul
și lucidul, să ne dezamăgească:
„la plupart des folies ne sont que
des sottises”. Într-adevăr, cele mai
multe himere sînt de tipul celor din
Tristram Shandy. Dar trăsăturile lui
Diogene sau Don Quijote nu sînt
proști. Nebunia necesară e tot așa
de rară ca și bunul simț; în fond e
chiar o chestiune de bun simț.

„Inteligența normală”. — Ce poate
să însemne formula aceasta? Care
e criteriul normalității în materie
de inteligență? Statistica? În tot cazul,
cînd spunem despre o inteligență că

GIORGIO DE CHIRICO: „Vizionarul”

este excepțională e clar că o rapor-
tăm la o medie statistică față de care
trănează. Dar atunci normală ar fi
proști, sau, ca să nu fim prea pesi-
miști și mizantropi, o bună mediocri-
tate, acel „gesunder Menschenver-
stand” capabil să înțeleagă destul de
bine ce s-a mai înțeles, dar mai pu-
țin și altceva. O inteligență superio-
ară să fie ceva anormal, ceva mon-
struos? A înțelege mai mult, a înțe-
lege altceva decît e obișnuit, și a tra-
ge bineînțeles și consecințele lucrului,
deranjează, aduce turburări. Irită.
Sporul de conștiință e întotdeauna
inconfortabil; să admitem prin ur-
mare că e și anormal?

În materia aceasta nu pot fi stabili-
tate baremuri. Normală e inteligența
peste medie, adică aceea care, înțe-
legînd totdeauna ceva în plus, consti-
tuie un ferment al conștiinței; e cu
atît mai „normală” cu cît e mai mare;
culmea normalității e geniul. Nu ne
vom lepăda niciodată de-a ajuns de
teoriile stupide de pe la finele secolu-
lului trecut care vedeau în geniu o
anomaliu, o degenerescență: concep-
ții meschine, inspirate de resentiment
(în înțelesul pe care i-l-au dat Nietz-
sche și Max Scheler).

Umar și mizantropie. — Un critic
francez spunea odă că umorul im-

plică o notă de mizantropie. Dar mi-
zantropia radicală și consecventă
n-are ce face cu umorul. Pentru se-
veritatea încruntată și pesimismul
ireductibil al puritanilor de toate sa-
iurile, umorul nu e decît încă o ne-
cuvînt, un adăos la vinovăția firii ome-
nești. Ei nu caută împăcare, se com-
plac în firea lor și detestă risul; o-
roarea de ris e o trăsătură comună a
concepțiilor morale de esență spiri-
tualistă cu caracter mai mult sau mai
puțin dualist. Mizantropia aceasta
transcendentă include risul, ca fenomen
specific uman, în abominajia speței.

Dar există și o mizantropie empirică,
nu principială, generată de lu-
ciditate, de cunoașterea vieții, de scep-
ticismul experienței. Umorul e un anti-
dot al acestei mizantropii, congeni-
tul cu ea: experiența, care dă în vi-
lețel mizeria umană, oferă totodată
ostel un spectacol plin de curiozi-
tate și haz, procurînd acea satisfacție
amuzată care însoțește dobînda cu-
noașterii. Iar a contempla cu amu-
zament și „distanțare” scăderile ome-
nești, e o manieră de a le accepta.
Mizantropia aceasta nu e incompati-
bilă cu sociabilitatea, cu tandrețea și
cu generozitatea. Proverbele tuturor
popoarelor dau nenumărate exemple

de asemenea mizantropie empirică
temperată cu umor.

Misoginia, care e o jumătate de
mizantropie, e și ea de două feluri,
corespunzînd celor două atitudini pe
care le-am indicat. Există o misogi-
nie a priori, absolută, care vede în
femeie ființa imundă și ispita răului.
Ea se manifestă prin abstenență in-
dirijită, prin condamnarea frumuseții
și prin reprimarea dragostei, sau
dimpotrivă, printr-un desfrîu delibe-
rat în abjecțiune (nici un gest erotic,
oricît de îndrăzneț sau de brutal, nu e
obiect în sine, dar devine obiect prin
dețaperea morală) implicînd de ase-
menea reprimarea dragostei.

Cealaltă misoginie, asociată cu u-
morul și de care sînt pline proverbe-
le, vine din experiența unor bărbați
care cunoscînd fără iluzii femeile nu
fug de ele pentru atîta lucru și acor-
dă dragostei multul ce i se cuvine.
Mizantropia înțeleptilor nu e ire-
ductibilă fiindcă încapă totdeauna în-
tr-o formă de umanism. De la miso-
ginia șugubeată a lui Montaigne la
acrimonia filosofică a lui Schopen-
hauer și la „patosul distanței” al lui
Nietzsche, ea implică o anumită re-
zervă ironică nu lipsită de echivoc.

AL. PALEOLOGU

o „poveste de crăciun”

Un pescar din insula
Mauriciu a descoperit,
acum cîteva luni, în
Oceanul Indian, un
clopot mare de bronz,
înverzit de ape. În-
tîmplarea este fru-
moasă ca o legendă,
tulburătoare ca un
făcut de aventură
fantastică. Prin inter-
mediul ei, numele lui
Jacques Henri Bernar-
din de Saint-Pierre
revine în actualitate.

Epava tirzie a lui
Saint-Germain, vasul
francez, naufragiat în
1744 în apropierea
insulei, cel care — în
povestea lui Bernar-
din — o aducea pe Vir-
ginia la îrmul natal,
ieșind din adîncul oc-
eanului a scos la suprafață un tezaur
spaniol în monede de
aur vechi împreună
cu „ultima pastorală”
o lumii preromantice.

Bernardin de Saint-
Pierre, cum știm cu
toții, imaginea un pa-
radis terestru asemă-
nător arădinei celeste
în care au evoluat
candid și bucolice pri-
mit îndrăgostiți ai

lumii. O pastorală să-
țioasă, prea sățioasă,
adînd dinspre eposul
romantic spre cultura
contemporană ca un
sirocco saturat de mi-
resme dulci.

Cu un profil departe
de a fi insolit în pei-
sajul literar în care a
apărut, romanul Paul
și Virginia, prin sen-
surile morale și filo-

zofice, era un produs
al epocii sale. Ceea ce
i-a asigurat longevita-
tea, ceea ce l-a ferit
de clasa de definiție
în raturile nu mai
puțin prăfuite chiar
dacă ilustre ale unui
muzeu onorific, nu
este desigur propen-
siunea spre melodra-
matic — cu toate că
clipsă lacrimogenă pe
care a suscit-o într-o
existență aproape
bicentenară s-ar preta
la amuzante statistici.

Credeam, în virtutea
unei legitime obis-
nuințe, că, odată a-
junși la vîrsta adultă,
ne-am deprins să con-
siderăm marile lea-
gende de dragoste ale lumii,
cu înțelegere și nos-
talgie. Așezîndu-ne
meșteșugărești în
fictiuni.

Iată însă că revista
Magazin din 24 decem-
brie 1966 (reproducînd
parțial, într-o selecție
de paragrafe, articolul
cu același titlu din
Paris Match (19 no-
iembrie, semnat de
Georges Reyser) ne
lansează inconștient o
invitație la întoarcere-

rea spre acele timpuri
— vai, trecute — cînd,
luînd totul în tragic,
lăcrîmam pe paginile
cărților, indiferenți
la farmecul filologic,
nepricepuți în fața mă-
estriei artistice, tur-
burati de „drama”
protagoniștilor.
Iată cum vede lu-
crurile Magazinul:
„Bernardin de Saint-
Pierre pleacă în insula
Mauriciu pentru a-l
„coloniza” pe băștinasi.
Pe acele melecuri în
două colibe trăiau
două femei, trînd
din greu, dar ajutîndu-
se una pe alta și
crescîndu-și împreună
conștiința. Paul și Vir-
ginia, ce se iubeau.”
Ah, fetele pe care
ni le joacă trunchie-
rea textelor!

Capitînd ecoul co-
mentariilor care se fac
azi în lume pe mar-
gina evenimentului
din insula Mauriciu,
Magazinul interpretează
original o afirmație cu
valoare strict stilistică
perfect acceptabilă în
contextul articolului
citat din revista fran-

ceză și iată rezultatul
după ce ne informa-
ză că cercetările au
dus și la identificarea
epavei ca aparținînd
lui Saint-Germain,
conchide: „Dovada a
fost făcută. Astfel se
poate afirma că emo-
ționanta poveste care
a înclînat tineretea
altor cititori a fost
o poveste adevărată”
Să credem din nou?
Uzînd de asemenea
argumente am putea
considera existența
reală a insulei, a flo-
rei luxuriante și a ce-
rului de azur, drept
tot atîtea dovezi în
sprijinul aceleiași a-
firmării.

Or, ne lipsește cu-
rajul să proclamăm
„adevărata” poveste
lui Tristan și a Isol-
dei, pornind de la
probe la fel de deco-
rative.
Pînă la altele mai
concludente, ne re-
semnăm să rămînem
la vechea părere, aceea
a ficțiunii literare.

BIANCA
DUMITRASCU

miguel hernández

fiu al luminii

și-al umbrei

(Fiu al umbrei)

Esti noaptea, nevastă; noaptea în clipa intensă
a selenarei sale puteri, feminină.
Miezul nopții tu ești: culmea umbrei, imensă,
unde somnul domină, unde iubirea domină.

Înima mea numai flăcări, de zi făurită,
spre unde vrei poartă marea ei urmă de soare
cu-n puternic impuls, cu-o lumină-aurită,
cunună pe zori și cunună pe inserare.

Dăru-mă-voi trupului tău cînd noaptea-și întinde
îndurările avide de magnet și putere.
Un intens sentiment sideral mă surprinde
și-mi aprinde oasele cu-n fior, în făcere.

Vîntul nopții îți tulbură sinii trecînd,
cu-o rafală împărăție trupuri și le dărimă.
Ca o furtună de-nebunite culcușuri, pe rînd,
lasă-n umbră perechile și le strînge-mpreună.

Ca un rug surd, de flăcări reci, minerale,
asaltat de-nuleric, noaptea arde îndepărtat.
Umbră întinsă în preajmă tresare
ca sufletul fîntinilor și-al vinului împrăștiat.

Cuib incandescent și ascuns e umbra stăpînă,
orbire clară întinsă peste cel ce iubește;
îmbrățișarea strînsă-o stîrșește orbire
și în grotle sale risipa luminii adună.

Ființe-nlănuite cere umbra, pretinde
sărături, cu fulgere lungi, peste frunte,
gauri aprinse ea cere, înclăștate, lovite,
șoapte ce-n mulele lor letargii au să cînte.

Prăvăliți peste pled ne vrea cînd iubim,
tu și eu peste viață, tu și eu peste lună.
Ne cere să ardem, în gîtlej să topim
cutremuratul pămînt cu văzduhu-mpreună.

În umbra ce-adună luceferi capului-i iubire,
mădăvă, lună și limpede întunecime.
Din trîndăviile sale oare, din grotle sale
și din orașele sale astîrșe și solitare.

Capitul e-n umbră: din ea a lîsnit constelație
și astrii zvrîliră-o sămîntă-n izvoru-i de sînge,
un sac lăptos, un flux de o caldă pulsație
ce la somn și femeie oasele îi vor constrînge.

Umbră mișcînd, fortele ei siderale,
umbră-nînsînd, stelara-i întunecime,
parechi răsturnînd, spre-a deveni nupțială.
Tu, nevastă, ești noaptea, Amiaza e-n mine.

II

(Fiu al luminii)

Tu, nevastă, ești zorii: umbra atînsă de rază,
orele-ncoarse fruntea ta la primește.
Decis spre sclipire trupul-nclînat luminează.
Soare născînd pîntecul tău făurește.

În pragu-unui foc ce însăși faclul cuprinde,
miez limpezimilor, ora cea mare te-adaște:
ca grîul pe cîmp aplecat te aștept înainte
în miezul luminii-apeșînd casa noastră.

Din fîntini de-nuleric noaptea desprînsă se lasă
în fîntinile unde în rădăcini e-ancorată.
Și tu te deschizi la nașterea lui luminoasă,
între rupele ziduri, matrice de piatră.

Marea oră a nasterii, cel mai rotund cerc al orei;
azîndu-ți țîpătul ceasuri acum explodează.
Toate porțile lumii se deschid aurorei
și soarele-și naște în pîntec unde cuibează.

Veșmint și umbră fiul a fost mai-nainte
cusut de inima-adîncă, de adîncă-ți mină de mamă.
Anticipîndu-și viața cu umbră și cu veșminte,
cu umbră și veșminte de sămîntă umană.

Umbră și goale veșminte, pustii,
s-au umplut cu copilul sonor, cu-o mișcare
ce ne deschide larg ușile casei spre zi
și locul îl populează de țîpăt și soare.

Ay, viața: frumoasă pedeapsă, efemeră minune!
veșminte și umbră pentru fiu a adus.
Veșminte și umbră poartă oamenii-n lume.
Umbră rămîn: veșminte și umbră-n apus.

Fiu al zorilor ești și-al amiezii. Deci fie
pretuldeni din tine lumină să rîmîni,
pe cînd mama și eu ne-nredpăm spre-agonie,
adormiți și treziți cu iubirea-mpreună.

Vorbesc și inima-mi simt în cuvînt.
Să nu mă înăbuș, vorbesc cît iubesc.
Cu miresmi de rășini eu te-mprejmuesc.
Tu, nevastă, ești zorii, Amiaza eu sînt.

III

(Fiu al luminii și-al umbrei)

În auroră tesuji și gravati, nu pot opri
doi faguri, miera în sfîrcuri de sinii.
Materne izvoare, sinii în zorii de zi
luptă și se izbesc de albele efuziuni.

Venele tale, nevastă, s-au revărsat selenari,
casa-nmiresmată de tine nu inundă!
Dintr-o mulțime de stupi îmi pari că răsarîi,
tu însăși un stup de lapte-nspumat.

De parcă tot singele tău dulce-țoș o să fie,
prin porii tăi filtrîndu-se harnice albine.
Un plîns de belșug, de lapte, de cununie,
de-o bogăție sonoră bîntuiri, aud lîngă tine.

Mă-ngrop în pîntecul tău, femeie boată.
Roditorul tău pîntec mormînt îmi va fi.
Cu fieru-nroșit oasele tăcu-or să-mi ardă
gravat în ale chipul tău vor găsi.

Pentru vecie topiți în fiul nostru ne-am strînge,
topiți cum dorintele noastre vorace se vor
două crengi într-o singură creangă de timp și de
sînge unite, două mînunchiuri de mîngîiere și păr.

meridiane

Morții, cu-o flăcără mistuitoare,
puternic zvînesc lîngă vii. Rînd pe rînd
fiul va ocupa pămîntul și casa pe care
le părăsim, în preajma lor rămîind.

Generator din copilul acesta vom face, mișcare
materie primordiale carnea noastră să-i fie:
unde-s inima, minile și e respirare
elice se-nvîrt, trăiește muncita cîmpie.

El nu va lăsa viața să cadă,
din trupurile noastre ruptă să-nhațe,
din două guri, va face o singură spadă,
din patru brațe-ale noastre două veșnice brațe.

Te vreau în ascendența ta, nu doar pe tine,
ci-n ceea ce miine din pîntecul tău va descinde.
Spacia umană moștenind-o, pentru mine
familia fiului spacia-ntraoagă cuprinde.

Adormiți și trezi, cu iubirea în coaste,
prin fiul adînc ne-am sărutat amîndoi.
Morții noștri pătînd în sărutările noastre,
primii oameni ai lumii se sărută prin noi.

1938.

din ultimele poeme

13

Toate casele-s ochi
ce strălucesc și pîndesc.

Toate casele-s guri
ce scuipe, mușcă, sărută.

Toate casele — brațe
ce se-mping și se string.

Din toate ies respirații
de umbră și de pădure.

E-o tînguire în toate
de sînge neliniști.

Și la un țîpăt, toate de-a dată,
se iau cu asalt, se golesc.

Și la un țîpăt se liniștesc,
se fecundează și-așteaptă.

37

Ușile-amîndouă le-aprînde,
fă lumină de zori.
Nu știu ce mi se-nîmplă;
mă împiedic de nori.

57

În floarea umbrei aproape,
nu prea adîncă, a groapă.
Un om în pămîntul ai strîm
n-ar fi putut să încapă.
El a-năpîtit: i rămas
pentru trup destulă lătime,
și n-a vrut s-o omple decît
pămîntu-arancaț peste sine.

Își arcuise în casă
fericirea bolnile sale.
Mereu înlăuntru era o
lumină biruitoare.
Dar casa mormint fu sortiită.

Eu n-aș fi vrut ca această
lumină să se retragă
încă din pat biruitor.

Dar plouă și simt strălucirea
năruindu-se-ncet, dispărînd,
de acurii ploii sprîlăci
mobila reinverzînd.
Vesele-ducări aminte,
stînce canuși, uneari
în aur îmbracă peretii
plini de povestea-ntristată.

Dar casa aceasta nu este,
nu poate fi altceva
decît un coșciug cu ferestre,
cu ușe care dau către zori;
afară-s privighetori,
înlăuntru bolii în reînă.
Lipsește un trup ce-l loveau
ușor, ciocînille-n zbor.

Bucuria amîndouă
e-o rafală cuplîntă de vînt.

În casă lipsește un trup
ce se-neacă-n pămînt.

soldatului internațional
căzut în spania

Dacă sînt oameni cu suflet fără frontiere
și frunte presărută cu fire de păr mondială,
de orizonturi acunșă, de nave și de sierre,
de nisip și zăpadă, tu le ești întrupare

Patriile te-au chemat cu mulțimi de drapelo,
sufful tău să le umple frumos de mișcare.
Ai vrut să stîlci setea acestor pantere
și-ai ars mistuindu-te-n încăierare.

Cu miresmele sorilor și-ale mărilor toate
Spania-n ea te păstrează, mărșelul tău fel
de copac să-mplinești, un continent cuprinzînd.

Măslinii, prîntre-osemintele tale-ngropate
în pămînt, vor întinde rădăcini de otel,
cu credință oamenii globului îmbrățișînd.

În românește de TEODOR BALȘ

